

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Katedra účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

SYSTÉM ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK

Vedoucí práce:
Ing. Hana Hlaváčková

Autor práce:
Bc. Zuzana Hessová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana HESSOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Systém řízení pohledávek**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Zmapovat způsoby práce s pohledávkami a podat přehledný a ucelený pohled na možnosti jejich zajištění z hlediska právního, účetního a daňového, řešit problematiku minimalizace nedobytných pohledávek, problematiku vymezení povinností a odpovědností vztahujících se k pohledávkám.

Osnova:

- 1) Obecné vymezení pohledávek.
- 2) Zajištění pohledávek.
- 3) Odpis pohledávek.
- 4) Opravné položky k pohledávkám.
- 5) Postoupení pohledávek.
- 6) Aplikace problematiky pohledávek v konkrétní účetní jednotce - ve společnosti s ručením omezeným.
- 7) Návrh na zlepšení systému řízení pohledávek v s.r.o..

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

60 - 70 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

Kol. autorů: Vymáhání pohledávek. Aspi 2007

Bařinová, D., Vozňáková, I.: Pohledávky - právně - daňově - účetně. Grada 2007

Drbohlav, J., Pohl, T.: Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. Aspi 2006

Běhounek, P.: Společnost s ručením omezeným. Anag 2006

Strážovská, E.: Obchodné podnikanie. Ekonóm Bratislava 2001

České účetní standardy. Poradce Český Těšín 2004

Zákon č.563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění novely zákona č.669/2004 Sb.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění novely zákona č. 377/2005 Sb.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Hana Hlaváčková

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

15. března 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2008

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 43 (1)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „System řízení pohledávek“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě.

V Českých Budějovicích dne 4. dubna 2008

.....
Zuzana Hessová

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Haně Hlaváčkové za cenné rady a konzultace, které mi poskytla při přípravě diplomové práce a také paní Daně Šourkové, která mi pomohla při zpracování praktické části poskytnutím všech potřebných podkladů a informací.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je systém řízení pohledávek. Cílem této práce je zmapování způsobů práce s pohledávkami a podání přehledného a uceleného pohledu na možnosti jejich zajištění z hlediska právního, účetního a daňového, řešení problematiky minimalizace nedobytných pohledávek, problematiky vymezení povinností a odpovědností vztahujících se k pohledávkám.

Teoretická část diplomové práce se zabývá obecným vymezením pohledávek, kam spadá charakteristika, vznik a ocenění, klasifikace, účetní zachycení a inventarizace pohledávek; pohledávkami po lhůtě splatnosti, možnostmi zajištění pohledávek, opravnými položkami, odpisy pohledávek a postoupením pohledávek.

Praktická část diplomové práce je vypracována ve společnosti Oknoplastik, s. r. o. se sídlem v Příbrami. Úvod praktické části je zaměřen na charakteristiku podniku, další kapitoly práce jsou věnovány analýze jednotlivých skupin pohledávek, které společnost eviduje, jejich zajištění, opravným položkám a odpisům. Praktická část je zakončena návrhem na zlepšení systému řízení pohledávek ve společnosti Oknoplastik, s. r. o.

Klíčová slova

pohledávka, nedobytná pohledávka, lhůta splatnosti, opravná položka, odpis, zajištění

Abstract

The subject of the diploma thesis is a management claim system. The aim of this work is surveying methods works with claims and giving well-arranged and integrated/coherent view of possibilities their assurance from points of law, accounting and tax, solutions of problem minimization bad debts/uncollectible accounts, of issue of the claim's delimitations duties and responsibility.

The theoretical part of the diploma thesis has been occupied of common delimitation of claims, it means their characteristics, the rise and the valuation, classification, accounting record and inventory; the claims after time-limit, the possibilities claims assurance, the items of correction, the claim's depreciation and their cede.

The practical part of my diploma thesis is made in the Oknoplatic company Příbram. The introduction of the practical part is intended on a characterization of this company, next sections are devoted to the analysis particular claims group, which are filling by company, to their assurance, items of correction and depreciations. The practical part is finished by proposal to improve system of claims management in the Oknoplatic company s.r.o.

Keywords

claim, debt/uncollectible accounts, time-limit/dead line/maturity date, item of correction, depreciation, assurance

Obsah:

1 ÚVOD.....	3
Metodika práce	6
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ POHLEDÁVEK.....	8
2.1.1 Charakteristika pohledávek.....	8
2.1.2 Vznik a ocenění pohledávek	9
2.1.3 Klasifikace pohledávek.....	10
2.1.4 Účetní zachycení pohledávek	11
2.1.5 Inventarizace pohledávek	16
2.2 POHLEDÁVKY PO LHŮTĚ SPLATNOSTI.....	17
2.3 ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	18
2.3.1 Preventivní zajištění pohledávek	19
2.3.2 Možnosti zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou	27
2.3.3 Zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou.....	31
2.4 ODPIS POHLEDÁVEK	32
2.4.1 Jednorázový odpis pohledávek	33
2. 4. 2 Postupný odpis pohledávek	35
2. 4. 3 Účetní odpis pohledávek.....	37
2.5 OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	38
2. 5. 1 Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994	40
2. 5. 2 Zrušení zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994.....	43
2. 5. 3 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnacím řízení	44
2. 5. 4 „Drobná pohledávka“	45
2. 5. 5 Ostatní opravné položky	46
2. 6 POSTOUPENÍ POHLEDÁVEK	47
2. 6. 1 Právní pohled na postoupení pohledávek	47

2. 6. 2 Postoupení pohledávky z daňového hlediska	48
2. 6. 2. 1 Postoupení pohledávky u poplatníků vedoucích účetnictví.....	48
3 PRAKTICKÁ ČÁST	51
3. 1 CHARAKTERISTIKA PODNIKU	51
3. 2 POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ.....	55
3. 2. 1 Analýza pohledávek.....	55
3. 2. 2 Zajištění peněžních pohledávek vůči zákazníkům.....	57
3. 2. 3 Zákonné a ostatní opravné položky tvořené k pohledávkám.....	57
3. 2. 4 Odpisy pohledávek	61
3. 2. 5 Postoupení pohledávek	70
3. 2. 6 Systém vymáhání peněžních pohledávek	72
3. 3 POHLEDÁVKY ZA ZAMĚSTNANCI.....	73
3. 4 DAŇOVÉ POHLEDÁVKY VŮČI STÁTU.....	74
3. 5 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ SYSTÉMU ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE SPOL. OKNOPLASTIK, S. R. O.....	76
4 ZÁVĚR	78
5 SEZNAM LITERATURY.....	81
6 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	82

1 ÚVOD

Cílem této diplomové práce je zmapovat způsoby práce s pohledávkami a podat přehledný a ucelený pohled na možnosti jejich zajištění z hlediska právního, účetního a daňového, řešit problematiku minimalizace nedobytných pohledávek, problematiku vymezení povinností a odpovědností vztahujících se k pohledávkám.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické části. V teoretické části se zabývám charakteristikou pohledávek, vznikem a oceněním pohledávek, inventarizací, zajištěním pohledávek, opravnými položkami a odpisy pohledávek a postoupením pohledávek. V praktické části aplikuji danou problematiku na konkrétní účetní jednotce, společnosti Oknoplastik, s. r. o.

Obecně si pod pojmem pohledávka můžeme představit určité právo na zaplacení peněžité částky. V současnosti většina podnikatelských subjektů realizuje prodej zboží nebo poskytování služeb na fakturu. Tyto faktury mají určitou přiměřenou dobu splatnosti. Pokud nejsou pohledávky ve stanovené lhůtě uhrazeny, vznikají tak pohledávky po lhůtě splatnosti. A právě doba splatnosti je jedním ze zásadních kritérií pro členění pohledávek. Pohledávky s dobou splatnosti do jednoho roku řadíme mezi krátkodobé pohledávky, pohledávky s dobou splatnosti delší než jeden rok, řadíme mezi dlouhodobé pohledávky. Další členění pohledávek vyplývá z toho, s jakými subjekty je daná pohledávka spjata, například pohledávky za odběrateli, za zaměstnanci, vůči státu apod.

Pohledávky jsou významnou součástí oběžného majetku podnikatelských subjektů. Výše pohledávek a rychlost jejich inkasa má vliv na likviditu dodavatele. Každá společnost by proto měla přistoupit na vytvoření přehledného systému řízení pohledávek podle svých zkušeností, rozsahu a druhu činnosti, kterým se společnost zabývá.

V současném tržním prostředí představuje platební neschopnost jeden z vážných ekonomických ukazatelů, který velmi postihuje finanční zdraví podniku. Pro mnoho

z nich může znamenat velmi vážné nebezpečí. Pohledávkou je třeba se zabývat již v okamžiku jejího vzniku a snažit se tak zabránit případným problémům, které se mohou stát.

Nejúčinnější obranou před vznikem nedobytných pohledávek je zabezpečit je již před jejich vznikem nebo v době, kdy právě vznikají. Cesty zabezpečení pohledávek jsou různé. Rozlišujeme preventivní zajištění pohledávek, možnosti zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou a zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou. Konkrétně se jedná například o smlouvy, zálohy, ručení, dokumentární inkaso a akreditiv, zápočet pohledávek, postoupení pohledávek a další.

Jestliže výsledky inventarizace prokáží pokles hodnoty pohledávek, je podnikatelský subjekt oprávněn na základě § 8 Zákona o rezervách č. 593/1992 Sb. vytvářet zákonné opravné položky, které jsou považovány za daňově uznatelný náklad. Účetní jednotka může o hodnotu vytvořené opravné položky upravit svůj výsledek hospodaření. Opravné položky k pohledávkám jsou vyjádřením dočasného snížení hodnoty pohledávek, a jestliže pominou důvody, které vedly k jejich vytvoření, musí účetní jednotka tyto opravné položky rozpustit.

Podnikatelské subjekty vedoucí účetnictví jsou na základě § 24 Zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. oprávněny odepsat určité pohledávky po lhůtě splatnosti po splnění zákonem stanovených podmínek. Pohledávky po lhůtě splatnosti mohly být odepsány postupně (týkalo se pohledávek se splatností do 31. 12. 1994) nebo jednorázově do daňově účinných nákladů. Tímto odpisem účetní jednotka zároveň upravila dosažený výsledek hospodaření. Pohledávky se splatností do 31. 12. 1994, neboli „starý blok pohledávek“, by měly být v současné době již odepsány. Odpisy pohledávek představují oproti opravným položkám trvalé snížení hodnoty pohledávek.

Účetní jednotky mohou také tvořit opravné položky a odpisy k pohledávkám, které nejsou v souladu se Zákonem o daních z příjmů a Zákonem o rezervách a nepředstavují tedy daňově uznatelný výdaj (náklad). Pravidla pro odpisy, tvorbu

a rozpouštění opravných položek k pohledávkám si stanoví účetní jednotka ve své vnitropodnikové směrnici.

Metodika práce

1. Objekt zkoumání

Zkoumaným objektem je obchodní společnost Oknoplastik, s. r. o. se sídlem v Příbrami, jejímž předmětem podnikání je truhlářství, zámečnictví, dokončovací stavební práce, zednictví, velkoobchod, specializovaný maloobchod, maloobchod motorovými vozidly a jejich příslušenstvím, výroba kovových konstrukcí, kotlů, těles a výrobků, výroba plastových a pryžových výrobků, provádění staveb, jejich změn a odstraňování, výroba kovového spotřebního zboží.

2. Hlavní cíl práce

Zmapovat způsoby práce s pohledávkami a podat přehledný a ucelený pohled na možnosti jejich zajištění z hlediska právního, účetního a daňového, řešit problematiku minimalizace nedobytných pohledávek, problematiku vymezení povinností a odpovědností vztahujících se k pohledávkám.

3. Dílčí cíle

- zhodnocení dalších možností zajištění pohledávek
- podat návrh na zlepšení systému řízení pohledávek
- zhodnocení předností a nedostatků metod postupného odpisu

4. Hypotézy

- systém řízení pohledávek je v obchodní společnosti vyhovující
- možnosti zajištění pohledávek jsou dostačující

5. Použité metody

- analýza a syntéza
- komparativní metoda
- studium dokumentů

6. Zdroje informací

- internet

- podniková dokumentace
- odborná literatura
- standardy, vyhlášky, zákony

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ POHLEDÁVEK

Pod pojmem pohledávky si lze představit rozmanité formy aktiv podniků a podle toho je možné je různě členit, klasifikovat i třídít. Kvantitativně i kvalitativně rozhodující jsou pohledávky z obchodního styku.

2.1.1 Charakteristika pohledávek¹

Pojem pohledávka je v právu chápán jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Obsahem práva je vyžadovat určité přesně vymezené plnění, a to z určitého právního důvodu. Účastníky tohoto právního vztahu nazýváme věřitel (právo na plnění) a dlužník (povinnost splnit svůj závazek). Tyto závazkové vztahy jsou upraveny § 488 Občanského zákoníku, který říká, že závazkovým vztahem je právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost (závazek).

Důvodů vzniku pohledávky je celá řada. Nejčastějším důvodem je vznik právního vztahu na základě smlouvy. Smlouva je dvoustranný i vícestranný právní úkon, kdy věřitel má na jedné straně právo od dlužníka obdržet určité plnění a dlužník má povinnost vůči věřiteli mu toto plnění poskytnout.

Plnění může mít podobu peněžitou i nepeněžitou. Většina smluv obsahuje více závazků, a to jak na straně dlužníka, tak i na straně věřitele. Každá smluvní strana je tedy zároveň dlužníkem a věřitelem. Pohledávka musí být splatná neboli dospělá.

Opakem pohledávky je závazek dlužníka. Pohledávka je tedy splatná a zároveň zaniká povinnost dlužníka tuto pohledávku uspokojit. Pojem splatnost používáme jak pro pohledávky peněžité, tak i pro pohledávky nepeněžité.

Jestliže pohledávka, která je splatná, není dlužníkem vůči věřiteli uspokojena, vzniká věřiteli právo tuto pohledávku proti vůli dlužníka vymáhat, například soudní cestou.

---

¹ DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

2.1.2 Vznik a ocenění pohledávek

Obecné důvody vzniku pohledávky pro občanskoprávní i obchodněprávní vztahy nalezneme v ustanovení § 489 Občanského zákoníku. Podle tohoto ustanovení závazky vznikají z právních úkonů, zejména ze smluv, jakož i ze způsobené škody, bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně.²

Pohledávka z obchodního styku vzniká na základě ujednání mezi jedním subjektem, který je v pozici dodavatele zboží či služeb a druhým subjektem, který je v pozici odběratele zboží či služeb. Dodavatel se zavazuje, že poskytne odběrateli určité plnění za úplatu. Dodavateli (věřiteli) tak vzniká pohledávka, odběrateli (dlužníkovi) závazek.

Kromě pohledávek vůči odběratelům rozlišujeme také pohledávky za zaměstnanci, vůči státu, za společníky apod.

Účetní zachycení vzniku pohledávky z dodavatelsko – odběratelských vztahů podle Českých standardů pro podnikatele je realizováno v rámci účtové třídy 3 – Zúčtovací vztahy.

Pro okamžik zaúčtování účetního případu je důležitý okamžik splnění dodávky či jiného plnění tak, jak je definován v obecně platných právních předpisech (občanský a obchodní zákoník). Dnem uskutečnění účetního případu lze považovat den, kdy dojde ke splnění dodávky, inkasa pohledávky či postoupení pohledávky.³

Podle § 25 odst. 1 písm. g) Zákona o účetnictví **se oceňují pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou.** Pro účely tohoto zákona se rozumí pořizovací cenou cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související. Prováděcí vyhláška č. 500/2002 Sb. v tomto směru v § 50 upřesňuje, že součástí pořizovací ceny pohledávek jsou přímé náklady s pořízením související, například náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize.

---

^{2, 3} DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

2.1.3 Klasifikace pohledávek

Pohledávky jsou rozlišovány:⁴

Z hlediska času:

- a) krátkodobé – pohledávky, které v okamžiku, ke kterému je účetní závěrka sestavena, mají dobu splatnosti jeden rok a kratší,
- b) dlouhodobé – pohledávky, které v okamžiku, ke kterému je účetní závěrka sestavena, mají dobu splatnosti delší než jeden rok, a odloženou daňovou pohledávku.

Z hlediska účelu:

- a) pohledávky z obchodních vztahů,
- b) pohledávky ke společníkům a účastníkům sdružení,
- c) pohledávky v podnicích s rozhodujícím vlivem,
- d) pohledávky v podnicích s podstatným vlivem,
- e) sociální zabezpečení,
- f) daňové pohledávky a dotace,
- g) ostatní pohledávky.

Tabulka 1: Zachycení pohledávek v aktivech rozvahy

Označení	Aktiva
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál
B.	Dlouhodobý majetek
C.	Oběžná aktiva
C. I.	Zásoby
C. II.	Dlouhodobé pohledávky
C. II. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů
C. II. 2.	Pohledávky – ovládající a řídicí osoba
C. II. 3.	Pohledávky – podstatný vliv
C. II. 4.	Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky

⁴ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 10, § 11

		sdružení
C. II.	5.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy
C. II.	6.	Dohadné účty aktivní
C. II.	7.	Jiné pohledávky
C. III.		Krátkodobé pohledávky
C. III.	1.	Pohledávky z obchodních vztahů
C. III.	2.	Pohledávky – ovládající a řídicí osoba
C. III.	3.	Pohledávky – podstatný vliv
C. III.	4.	Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení
C. III.	5.	Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění
C. III.	6.	Stát – daňové pohledávky
C. III.	7.	Krátkodobé poskytnuté zálohy
C. III.	8.	Dohadné účty aktivní
C. III.	9.	Jiné pohledávky
C. IV.		Krátkodobý finanční majetek
D. I.		Časové rozlišení

Zdroj: Vyhláška č. 500/2002 Sb.

2.1.4 Účetní zachycení pohledávek

Pohledávky ve směrné účtové osnově⁵

Směrná účtová osnova určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření; toto uspořádání musí zajistit sestavení účetní závěrky. Náplň jednotlivých účtových tříd směrné účtové osnovy upravuje Vyhláška č. 500/2002 Sb. Pro podnikatele jsou závazná pouze první dvě čísla syntetických účtů.

Směrná účtová osnova vymezuje pro pohledávky účtovou třídu 3 – Zúčtovací vztahy, bez ohledu na to, zda jdou krátkodobé či dlouhodobé. Uspořádání a tvorbu

⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 14

syntetických a analytických účtů v rámci účtové skupiny si volí účetní jednotka sama a to tak, aby maximálně postihla ekonomickou podstatu jednotlivých účetních případů.

Účtová třída 3 – Zúčtovací vztahy – obsahuje následující pohledávky:⁶

a) pohledávky z obchodních vztahů, tj. dlouhodobé a krátkodobé pohledávky za odběrateli a poskytnuté zálohy dodavatelům, s výjimkou záloh na dlouhodobý majetek a poskytnutých záloh na zásoby [účtová skupina 31 – *Pohledávky* (krátkodobé i dlouhodobé)]; rozlišení na dlouhodobé a krátkodobé pohledávky ve vztahu k dohodnuté lhůtě splatnosti se zajistí na analytických účtech k jednotlivým účtům,

b) zúčtování se zaměstnanci ze závislé činnosti, jakož i ostatní tituly zúčtování ve vztahu k nim, včetně zúčtování sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění. Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění je pojímáno jak ve vztahu k účetní jednotce, tak ve vztahu k zaměstnancům, jakož i ke společníkům v obchodních společnostech, kteří jsou zároveň v pracovněprávním vztahu ke společnosti (účtová skupina 33 – *Zúčtování se zaměstnanci a institucemi*); účtová skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi nezahrnuje zúčtování ke společníkům v obchodních společnostech a členům družstva ze závislé činnosti,

c) zúčtování s finančními orgány z titulu přímých a nepřímých daní, poplatků a dlouhodobých a provozních dotací (účtová skupina 34 – *Zúčtování daní a dotací*),

d) zúčtování krátkodobých poskytnutých půjček a úvěrů v rámci účetních jednotek konsolidačního celku, pohledávky za upsaný základní kapitál, krátkodobé pohledávky za společníky, pohledávky ze sdružení podle smlouvy o sdružení a pohledávky za členy družstva (účtová skupina 35 – *Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva*),

---

⁶ Český účetní standard pro podnikatele č. 017 Zúčtovací vztahy

e) zúčtování pohledávek z prodeje podniků, pohledávky z emise dluhopisů, jakož i zúčtování jiných pohledávek, jež nejsou zachyceny na účtech v předcházejících účtových skupinách (účtová skupina 37 – *Jiné pohledávky*),

f) zúčtování na přechodných účtech aktiv pro zajištění nezávislosti jednotlivých účetních období,

h) zúčtování opravné položky k pohledávkám, vnitřních vztahů v rámci účetní jednotky a vzájemných vztahů mezi účastníky sdružení podle smlouvy o sdružení.

Účtová skupina 31 – Pohledávky

Účtují se zde zejména pohledávky za odběrateli. Pohledávka za odběratelem se vyúčtuje při splnění dodávky vůči odběrateli ve smyslu příslušných ustanovení smlouvy v oblasti obchodních závazkových vztahů. Dále se zde účtují poskytnuté zálohy dodavatelům před splněním smlouvy ze strany dodavatele, ostatní pohledávky z obchodních vztahů, například reklamace vůči dodavatelům, nárok na záruční paušál při převzetí závazků za záruční opravy.

Účtují se zde také pohledávky za směnky předané bance k proplacení do doby splatnosti směnky, jakož i jiné cenné papíry předané k eskontu bance; ve prospěch účtu pohledávek za směnky předané bance k proplacení se účtují směnky a jiné cenné papíry bankou zinkasované, jakož i směnky a jiné cenné papíry neproplacené, bankou vrácené.

Účtová skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi

V této účtové skupině se účtují různé pohledávky za zaměstnanci, například poskytnuté zálohy na pracovní cestu, zálohy k vyúčtování a uplatnění náhrady za zaměstnanci. Analytické účty jsou vedeny podle jednotlivých zaměstnanců na mzdových listech.

Účtová skupina 34 – Zúčtování daní a dotací

Na vrub příslušného účtu se účtuje podle daňových dokladů nárok především vůči finančnímu orgánu na odpočet DPH ve zdaňovacím období, ve kterém po zaúčtování plátce uplatnil nárok na odpočet daně, a to se souvztažným zápisem ve prospěch účtu 37 – *Jiné pohledávky a závazky*. Dále se zde účtuje pohledávka za finančním úřadem při přeplatku daně (daň z příjmů, ostatní přímé daně a poplatky atd.)

Účtová skupina 35 – Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva

Účtují se zde pohledávky za upisovateli, tj. akcionáři, či společníky a členy družstva. Zůstatek účtu představuje upsané nesplacené akcie nebo podíly vykazované v položce „A. Pohledávky za upsaný základní kapitál“.

Účtují se zde rovněž například krátkodobé pohledávky za společníky ve veřejné obchodní společnosti, jakož i za komplementáři v komanditní společnosti, popřípadě za společníky ve společnosti s ručením omezeným, ve výši předepsané úhrady ztráty, a to souvztažně k příslušnému účtu účtové skupiny 59 – *Daně z příjmu a převodové účty a rezerva na daň z příjmů* vykazovanému v položce „T. Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům“ nebo „O. Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům“, popřípadě k příslušnému účtu účtové skupiny 43 – *Výsledek hospodaření*.

V této účtové skupině se také účtují pohledávky z půjček a úvěrů společníkům v obchodní společnosti, úrok z prodlení při opožděném splacení peněžitého vkladu společníka ve veřejné obchodní společnosti, v komanditní společnosti, či ve společnosti s ručením omezeným. Setkáme se zde i s pohledávkami za účastníky sdružení, které není právnickou osobou.

Účtová skupina 37 – Jiné pohledávky a závazky

Na příslušném účtu účtové skupiny 37 – *Jiné pohledávky a závazky* prodávající účtuje o pohledávce z prodeje podniku nebo jeho části nebo nájmu podniku či jeho části podle **Českého účetního standardu pro podnikatele č. 011 Operace s podnikem**. Podle **Českého účetního standardu pro podnikatele č. 009 Deriváty** se zde také účtuje o pohledávkách z pevných termínových operací, o nakoupených a prodaných opcích. Analytické účty se vedou v členění na nákupní a prodejní opce. Rovněž zde účtuje emitent dluhopisů o pohledávce z emitovaných dluhopisů.

Účtuje se zde i o dalších pohledávkách, například

- a) pohledávka na náhradu škody či manka za odpovědnou osobou, souvztažně k příslušnému účtu účtové skupiny 64 – *Jiné provozní výnosy*, pokud tato pohledávka nemá charakter dohadné položky aktivní,
- b) pohledávka řízené společnosti podle **Českého účetního standardu pro podnikatele č. 012 Změny vlastního kapitálu**,
- c) pohledávka řídicí společnosti podle **Českého účetního standardu pro podnikatele č. 012 Změny vlastního kapitálu**.

Jako o pohledávce se účtuje o vkladu do obchodní společnosti a družstva do doby zápisu vkladu do základního kapitálu v obchodním rejstříku, respektive do doby vydání akcií či zatímních listů.

Účtová skupina 38 – Přejídné účty aktiv a pasiv

Na příslušných účtech vykazovaných v položkách Dohadné účty aktivní se účtují dohadné položky aktivní. Jde například o pohledávku za pojišťovnou v důsledku pojistných událostí v případech, kdy nebyla ještě poskytnuta pojistná náhrada a pojišťovna nepotvrdila ke konci rozvahového dne konečnou výši náhrady.

Patří sem i výnosové úroky, které nebyly zahrnuty do bankovního vyúčtování za běžné účetní období, respektive toto bankovní vyúčtování bylo chybné, jakož i odhad poplatků z licencí nebo jiných majetkových práv, pokud není ještě známa výše poplatků. Výše uvedené případy se vyúčtují se souvztažných zápisem ve prospěch příslušného účtu účtových skupin 64 – *Jiné provozní výnosy* nebo 66 – *Finanční výnosy*.

Účtová skupina 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

V této účtové skupině se účtuje tvorba opravných položek k jednotlivým pohledávkám, jakož i jejich snížení, popřípadě zrušení podle **Českého účetního standardu pro podnikatele č. 005 Opravné položky**.

O pohledávkách se účtuje také v souvislosti s **účtovou třídou 4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky**, která obsahuje účtovou skupinu 48 – *Odložený daňový závazek a pohledávka*. Odložená daňová pohledávka se zachytí ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny 59 – *Daň z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů* a na vrub příslušného účtu účtové skupiny 48 – *Odložený daňový závazek a pohledávka*. O odložené daňové pohledávce se účtuje pouze tehdy, je-li pravděpodobné, že základ daně, proti kterému bude možné využít rozdíly, je dosažitelný, tedy že tato pohledávka bude uhrazena.⁷

2.1.5 Inventarizace pohledávek⁸

Účetní jednotky inventarizací zjišťují skutečný stav veškerého majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví (v účetních knihách, knihách podrozvahových účtů a v operativní evidenci) a zda nejsou dány důvody pro účtování snížené hodnoty majetku, tedy i pohledávek, zejména účtováním o rezervách, opravných položkách nebo mimořádných odpisech majetku.

Pohledávek se týká dokladová inventura. Při inventarizaci se podnik soustředí především na ověření existence příslušného aktiva (pohledávky). Důležitou součástí inventarizačních prací je také správné ocenění pohledávky a poskytnutí podkladů

⁷ Český účetní standard pro podnikatele č. 018 Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

⁸ RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005*, Praha, 2005

pro eventuální změnu ocenění pohledávky. Veškeré inventarizační rozdíly budou vyúčtovány do účetního období, za které se inventarizace provádí.

Pokud podnik při provádění inventarizace dojde k závěru, že jsou známa rizika vedoucí ke snížení ceny pohledávky k okamžiku provádění inventarizace, vytvoří opravnou položku k příslušné pohledávce na vrub nákladů. Cílem této operace je podat věrný a pravdivý obraz o majetku a jeho ocenění zachyceném v účetnictví.

2.2 POHLEDÁVKY PO LHŮTĚ SPLATNOSTI

Pohledávka je chápána jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Z ujednání obou stran vyplývá, kdy je tato pohledávka splatná (dospělá). V případě, že dlužník nesplní věřitelovu pohledávku ve lhůtě splatnosti, dostává se do prodlení a vzniká pohledávka po lhůtě splatnosti.

Pohledávky po lhůtě splatnosti se dělí do dvou základních skupin:

- a) pohledávky s lhůtou splatnosti do 31. 12. 1994, tzv. „starý blok pohledávek“,
- b) pohledávky s lhůtou splatnosti po 31. 12. 1994, tzv. „nový blok pohledávek“.

Pohledávky s lhůtou splatnosti do 31. 12. 1994

U „starého bloku pohledávek“ může poplatník uplatnit jako výdaj (náklad) ročně nejvýše zákonem stanovené procento z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením. Lze odpisovat jednotlivé pohledávky, tzv. individuální metodou, nebo soubor pohledávek (pohledávky jsou soustředěny na jednom analytickém účtu a přehled o jednotlivých pohledávkách a dlužnících poskytuje podrozvahová evidence), tzv. skupinovou metodou. Celkově si poplatník může daňově uplatnit maximálně neuhrazenou část hodnoty pohledávky nebo cenu pořízení postoupené pohledávky.

Vzhledem k tomu, že naprostá většina poplatníků využívala možnost maximálního odpisu do daňových nákladů (tj. 10 % v letech 1995, 1996 a 1997, poté 20

% v letech 1998, 1999 a 2000), rok 2001 zůstal posledním rokem tohoto odpisu (na zdaňovací období 2001 zbylo v tomto případě doodepsat 10 %) a tento kdysi tolik diskutovaný odpis se pomalu ponořuje do daňové historie. Účetní jednotka svého práva v jednotlivých letech nemusela využít (resp. nevyužila jej v plném rozsahu), a proto může odpisovat pohledávky ještě nyní. V tradiční terminologii chápány postupný daňový odpis se však v současné době ve skutečnosti promítne jako odpis „zbytkový“, tedy jednorázový.⁹

Pohledávky s lhůtou splatnosti po 31. 12. 1994

K těmto pohledávkám lze tvořit opravné položky ve výši stanové Zákonem o rezervách č. 593/1992 Sb. V případě, že jsou opravné položky a odpisy vytvářeny v souladu se zákonem o daních z příjmů a zákonem o rezervách, jsou daňově uznatelné a ovlivňují základ daně pro výpočet daně z příjmů. Základ daně se pak sníží o vytvořenou opravnou položku či o výši odpisu pohledávky.

2.3 ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK¹⁰

Nejúčinnější ochranou před vznikem problémových pohledávek je zabezpečit pohledávky už před jejich vznikem nebo v době, kdy vznikají. Ať už je to zajišťováním informací o budoucích či současných obchodních partnerech, důsledným zpracováním obchodních smluv, které jsou po vznik pohledávky rozhodujícím předpokladem, či jištěním pohledávek tzv. zajišťovacími instrumenty, jako jsou například dokumentární akreditiv a inkaso, směnka apod.

Zajištění pohledávek lze rozčlenit na:

- a) preventivní zajištění pohledávek,
- b) možnost zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou,
- c) zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou.

---

⁹ DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

¹⁰ BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, Praha, 2007

2.3.1 Preventivní zajištění pohledávek

Do této kategorie jsou zařazeny následující instrumenty:

Smlouva

Rozhodujícím předpokladem pro vznik pohledávky je uzavření smlouvy. Pro případné vymáhání pohledávky je důležité, jaký je obsah smlouvy, jaké jsou dodací a platební podmínky. Při sestavování smlouvy je třeba volit jednoznačné výrazy. Jakékoliv změny a odchylky je nutné řešit písemným dodatkem se souhlasem všech zúčastněných stran.

V praxi jde většinou o smlouvy mezi dvěma podnikateli (prodávající – kupující), ale často jde o více účastníků, a pak je ke vzniku smlouvy nutná dohoda všech účastníků smlouvy. Obecná úprava, která platí i pro obchodní vztahy, je obsažena v § 43 a násl. občanského zákoníku, v § 261 až 408 obchodního zákoníku, zvláštní ustanovení potom v § 409 až 728 obchodního zákoníku.

Z obsahu smlouvy musí být patrné, co je obsahem závazku, kdo a kdy je závazek povinen plnit a vůči komu a jaká je výše úplaty.

Informace

Především spolehlivé, včasné a dostupné informace o obchodním partnerovi jsou důležité při uzavírání smluv. Toto platí zejména v situacích, kdy se jedná o nového obchodního partnera, se kterým nemáme žádné zkušenosti.

Informace o obchodních partnerech lze získat z vnitřních a vnějších zdrojů. Významným vnitřním zdrojem jsou poznatky o dosavadní platební morálce našeho obchodního partnera. Vnější informace se zpravidla dělí na **kancelářské (administrativní, identifikační) informace**, které lze získat z otevřených zdrojů, jako je například obchodní či živnostenský rejstřík; **kreditní informace**, které slouží k analýze solventnosti obchodního partnera; **bankovní informace**, které shromažďuje banka o svých klientech.

Společnosti mohou využívat služeb informačních kanceláří, které poskytují kancelářské a kreditní informace. Výhodou informačních kanceláří je jejich nestrannost a nezávislost.

Záloha

V současnosti je používání zálohových plateb velmi rozšířeno. Formou zálohy bývá vyplacena část nebo i celá hodnota smluvené ceny dodávky. Výše zálohy není dána žádným předpisem a závisí tedy jen na dohodě mezi dodavatelem a odběratelem. Zálohy se považují za zdanitelné plnění. Přijaté zálohy se účtují na účtech 324 – *Přijaté zálohy*, jedná-li se o přijaté krátkodobé zálohy od odběratelů před splněním závazků vůči odběratelům, a 475 – *Dlouhodobé přijaté zálohy*.

Pojištění pohledávek

Pohledávku lze i pojistit, především pokud jde o pohledávku ze zahraničního obchodu, neboť při obchodování se zahraničím vzniká spousta rizik. Může jít o platební potíže vyvolané politickými událostmi v zemi sídla kupujícího, nemožností transferu úhrad do ČR v důsledku vážných ekonomických potíží země sídla kupujícího, vyhlášením její platební neschopnosti apod.

V současné době již existují společnosti v ČR, které se zabývají pojištěním plateb. Nejznámější jsou společnosti EGAP, ČESCOB a Gerling. Uvedení pojistitelé zpravidla disponují rozsáhlými databázemi, takže dokáží posoudit bonitu odběratele.

Zástavní právo

Zástavní právo je upraveno podle občanského zákoníku § 152 až 172. Účastníky právního vztahu jsou zástavní věřitel a zástavní dlužník. Dalším účastníkem může být zástavce, tj. osoba, která zastavila věc k zajištění dlužníkovy závazku. Zástavce může být totožný s osobou dlužníka, může však jít o osoby odlišné. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávek tím, že v případě jejich řádného a včasného nesplnění je zástavní

věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené. Zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy, soudem schválené dědické smlouvy či ze zákona.

Ručení

Ručení je zajišťovacím prostředkem, který je upraven zvlášť pro oblast občansko-právní (§ 546 až 550 občanského zákoníku) a zvlášť pro oblast obchodních vztahů (§ 303 až 358 obchodního zákoníku). Ručení je zajišťovací vztah, který na rozdíl od práva zástavního nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem, ale mezi věřitelem a třetí osobou odlišnou od dlužníka. Ručením se zabezpečuje uspokojení pohledávky věřitele, který může uspokojení své pohledávky dosáhnout z majetku třetí osoby odlišné od dlužníka, tj. ručitele. Tím se zmenšuje riziko věřitele spojené s návratností jeho pohledávky. Ručení vzniká na základě písemného prohlášení ručitele adresovaného věřiteli, čímž ručitel bere na sebe odpovědnost vůči věřiteli, že pohledávku uspokojí, když ji neuspokojí dlužník.

Bankovní záruka

Bankovní záruka je upravena v § 313 až 322 obchodního zákoníku. V § 313 je definována následovně:

„ Bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.“ Tento závazek je ze strany banky neodvolatelný. Plnění banka poskytuje vždy v peněžní formě. V účetnictví je třeba vést o bankovních zárukách podrozvahovou evidenci.

Dokumentární akreditiv

Akreditiv je písemný závazek banky, která se podmíněně zavazuje na základě žádosti klienta (kupujícího – odběratele, v tomto případě je nazýván příkazcem) a na jeho účet zaplatit oprávněné osobě (prodávajícímu – dodavateli, v tomto případě

beneficientovi), jestliže tato osoba splní do určité doby stanovené podmínky. Těmito podmínkami je u dokumentárního akreditivu předání přesně stanovených dokumentů. Tyto dokumenty jsou uvedeny v žádosti o otevření akreditivu. Beneficient musí splnit všechny podmínky, aby mohl akreditiv čerpat. Dokumentární akreditiv patří mezi platební a zároveň zajišťovací nástroje. Používají se především při obchodech se zahraničními partnery.

Dokumentární akreditiv je v českém právním řádu upraven v 689 až 690 obchodního zákoníku a dále se řídí „Jednotnými zvyklostmi a pravidly pro dokumentární akreditivy“ vydanými Mezinárodní obchodní komorou v Paříži, které upravují i dokumentární inkaso.

Dokumentární inkaso

Je využíváno především v zahraničním obchodě. U dokumentárního inkasa je vydání dokumentů odběrateli podmíněno zaplacením. Je výhodné především pro odběratele, neboť mu umožňuje platit až v době převzetí dokladů. Nejvhodnější je použití v obchodech s již zavedenými partnery a kdy dodavatel nechce čekat na úhradu, neboť dokumentární inkaso představuje příkaz prodávajícího (v tomto případě dodavatele, vývozce) bance, aby pro něj vyinkasovala od kupujícího (odběratele) plnění proti předání dokumentů. V tomto případě je příkazcem dodavatel.

Zajišťovací převod práva

V souladu s ustanovením § 553 občanského zákoníku dlužník pro zajištění svého závazku může převést na věřitele nějaké své majetkové právo. Převedeno může být jakékoliv právo, které je svou podstatou převoditelné (nejčastěji jde o pohledávku vůči třetí osobě, může jít však i o vlastnické právo, právo spojené s CP atd.) **Nelze převést právo svou podstatou nepřevoditelné, např. právo autorské, právo na plnění vázané na určitou osobu atd.**

Zajištění spočívá v tom, že v případě nesplnění závazku bude věřitel uspokojen z převedeného práva místo splněním dluhu. Převod práva k zajištění pohledávky se

uskutečňuje na základě smlouvy, která musí mít písemnou formu. Předmětem může být jen právo dlužníka, nikoli právo třetí osoby.

Smluvní pokuta

Zajištění závazku smluvní pokutou se řídí § 544 a 545 občanského zákoníku, pro obchodní závazkové vztahy platí § 300 až 302 obchodního zákoníku. Svou podstatou je smluvní pokuta náhradou škody při porušení povinnosti, kterou si strany sjednaly. Charakter náhrady je obsažen v tom, že smluvní pokuta musí být uhrazena při porušení sjednané povinnosti bez ohledu na to, zda škoda skutečně vznikla či nikoli. Smluvní pokutou lze zajistit jakékoli porušení závazku (pozdní placení, pozdní dodávka, vady díla). Dohoda o smluvní pokutě musí být uzavřena písemně, a to i tehdy, kdy smlouva, k níž se pokuta váže, písemná není.

Možnosti účtování o smluvní pokutě z prodlení jsou upraveny v postupech účtování pomocí účtů 544 – *Smluvní pokuty a penále z prodlení* a 644 – *Smluvní pokuty a penále z prodlení*.

Na vrub účtu 544 – Smluvní pokuty a penále z prodlení a ve prospěch účtu 644 – Smluvní pokuty a penále z prodlení se účtují částky závazků bez ohledu na to, zda byly zaplacené či nikoliv:

- smluvní pokuty a úroky z prodlení podle obchodního zákoníku,
- poplatky z prodlení podle občanského zákoníku,
- penále ze smluvních vztahů,
- odstupné podle § 355 obchodního zákoníku.

Do daňově uznatelných nákladů (§ 24 odst. 22 písm. zi) zákona o daních z příjmů) účetní jednotka zahrnuje pouze zaplacené smluvní pokuty a úroky z prodlení a poplatky z prodlení, jež byly zaúčtovány na účtu 544 – Smluvní pokuty a penále z prodlení. Do výnosů zahrnovaných do základu daně zahrnuje účetní jednotka pouze přijaté smluvní pokuty, úroky z prodlení a poplatky z prodlení, jež byly zaúčtovány na účtu 644 – Smluvní pokuty a penále z prodlení. Pro účetní jednotku je proto vhodné analyticky evidovat zvlášť zaplacené a nezaplacené smluvní pokuty a úroky z prodlení.

Směnka

Směnka je převoditelný cenný papír, ze kterého vyplývá dlužnický závazek, který dává směnečnému dlužníkovi povinnost zaplatit a současně majiteli směnky právo požadovat zaplacení směnečné sumy v určitém čase a na určitém místě. Vydávání a použití směnek se řídí speciálním zákonem (zákon směnečný a šekový 191/1950 Sb.). Směnka je speciální cenný papír - může ji vystavit a použít kterýkoliv podnikatel (v souladu s obchodním zákoníkem), ale také občané dle občanského zákoníku. Prostřednictvím směnky si tedy může podnikatel půjčit peníze i od občana (nepodnikatelského subjektu). Vystavení směnky nepodléhá schválení žádné instituce, můžete ji tedy sepsat kdykoliv a kdekoliv - v tom tkví její velká operativnost.

Směnka je obchodovatelný cenný papír - **převod směnky** na jinou osobu se uskutečňuje pomocí **indosamentu (rubopisu)**. Nový vlastník je zapsán na rubu směnky.

Směnku proto může věřitel před uplynutím její splatnosti prodat jiné osobě (právnícké i fyzické) nebo bance, která mu poskytne eskontní úvěr (odprodej směnky bankou se nazývá **eskont**, pokud tato banka prodá směnku centrální bance hovoříme o reeskontu). Banky většinou odkupují pouze cizí.¹¹

Pro použití směnky k zajištění pohledávek je nejdůležitější dělení:

1. Podle toho, kdo směnku vystavuje:

- **směnka vlastní** – výstavce, kterým je dlužník, se zavazuje věřiteli, že zaplatí věřiteli nebo oprávněné osobě stanovenou sumu v určitý den a na určitém místě,
- **směnka cizí** – výstavce dává příkaz dlužníku, aby zaplatil výstavci nebo jiné oprávněné osobě stanovenou sumu v určitý den a na určitém místě.

2. Podle údaje splatnosti:

- **vistasměnka** (musí být zaplacena při tzv. viděné, což je v okamžik předložení dlužníkovi),
- **lhůtní vistasměnka** (zaplacení ve lhůtě následující po viděné, která je uvedená na směnce),
- **datosměnka** (na směnce je uveden čas zaplacení od data vystavení směnky),

---

¹¹ <http://ceed.cz/bankovnictvi/768smenka.htm>

- **směnka fixní, denní** (uvedení konkrétního dne zaplacení směnky).

Faktoring

Faktoring spočívá v **odkupu krátkodobých pohledávek** před dobou jejich splatnosti. Odkup pohledávek provádí specializovaná faktoringová společnost.

Faktoringové společnosti odkupují pohledávky, které nejsou většinou jištěny žádným ze zajišťovacích instrumentů. Faktoringová smlouva se nejčastěji uzavírá na určité časové období. Jde o písemnou smlouvu o postoupení pohledávky. Faktor odkoupí od klienta všechny pohledávky, které splní podmínky faktoringové smlouvy. K postoupení pohledávky není potřebný souhlas dlužníka (odběratele).

Faktor (faktoringová společnost) se smlouvou zavazuje, že bude určitou část pohledávek proplácet dodavateli bez ohledu na to, zda odběratel pohledávku skutečně zaplatí. Většinou jde o odkup pohledávek bez tzv. zpětného postihu, kdy faktor převezme veškerá rizika za pohledávku. Původní věřitel (dodavatel) odpovídá za pohledávku pouze tehdy, jestliže poruší smluvní podmínky (nedodá zboží, dodá vadné zboží).

Faktoring dává společností k dispozici hotovost, kterou potřebují ke své další činnosti. Ty potom nemusí mít vázané finanční prostředky v pohledávkách. Faktoring se tedy stává **alternativním zdrojem financování**.

Výhodné je využít faktoring při exportu, neboť dodavatel nemusí být podrobně seznámen s podmínkami v zemi odběratele.

Forfaiting

Forfaitingové společnosti stejně jako faktoringové společnosti odkupují od svých klientů pohledávky. Liší se od faktoringových společností především tím, že odkupují obvykle pohledávky se splatností minimálně 90 dní a provádějí odkupy i s několikaletou splatností (4 a více let). Dalším významným rozdílem je, že postupované pohledávky musí být nějakým způsobem **jištěny** (např. dokumentárním akreditivem, bankovní zárukou, popř. avalovanou směnkou). Jestliže odběratel forfaitingové společnosti nezaplatí, může tato společnost vymáhat plnění na těch

osobách, které se za kontrakt některým z instrumentů zaručily. (Většinou to bývají banky.)

Forfaiting se využívá zejména při dodávkách investičních celků do zahraničí a je proto považován za jednu z možností podpory vývozu. Výhodou je, že snižuje potřebu klasického úvěru a převádí měnové a kurzové riziko a také riziko nedobytnosti postupované pohledávky na forfaitingovou společnost.

Forfaiting lze použít i pro dovozní operace, a to v případě, že kupující při nich žádá úvěr. Potom se odkoupí pohledávka od zahraničního dodavatele nebo se financuje přímo tuzemský dovozce.

Sekuritizace

Principem sekuritizace je prodej existujících nebo budoucích pohledávek (úvěrů) určitému okruhu věřitelů prostřednictvím finančního trhu. Je možné spojit větší množství malých pohledávek s různou dobou splatnosti a s různou bonitou do jednoho celku. Nejčastěji bývají u sekuritizace postupovány pohledávky z úvěrů či kreditních karet, pohledávky z leasingu či pronájmu movitých věcí, pohledávky z hypoték, pohledávky z pronájmu, budoucí pohledávky z pojistného, apod.

Pohledávky odkupuje specializovaná instituce, která je založena za účelem sekuritizace a nemá žádné další poslání. V češtině pro ni neexistuje pojmenování, její anglický název zní „Special purpose vehicle“ (SPV). SPV emituje cenné papíry, které jsou rozprodány na trhu investorům. Tato společnost se nezabývá správou ani vymáháním pohledávek. Tu nadále vykonává původní vlastník pohledávek. Pro původního vlastníka aktiv má sekuritizace také tu výhodu, že pohledávky zmizí z rozvahy a tím se zlepší celková likvidita společnosti.

Pro vlastníka emitovaných cenných papírů má převod pohledávek na SPV tu výhodu, že se **oddělí riziko** sekuritizovaných aktiv od rizika jejich původního vlastníka. Prostředky získané prodejem cenných papírů putují k původnímu vlastníkovi pohledávek.

Při sekuritizaci se jedná především o prodej bonitních pohledávek. To ale bohužel není případ většiny českých věřitelů. Činnosti související se sekuritizací

dosahují nemalých nákladů, a proto objem nabízených aktiv by měl umožnit vydání obligací přibližně za miliardu Kč.

Kapitalizace pohledávek

Z účetního hlediska kapitalizace pohledávek představuje změnu struktury aktiv v rozvaze věřitele a pasiv v rozvaze dlužníka. Kapitalizací pohledávky u věřitele zaniká v účetnictví pohledávka a vzroste mu dlouhodobý finanční majetek majetkové účasti či akcie.

Kapitalizace pohledávek je v České republice upravena obchodním zákoníkem v § 59: *„Nepeněžitým vkladem nemůže být pohledávka vůči společnosti. Tato pohledávka však může být započtena proti pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního kurzu, jen pokud to stanoví zákon.“*

Dle obchodního zákoníku je možný jen takový postup, při němž emise akcií je samostatnou operací a kapitalizace závazků vznikne zápočtem pohledávky za upsaným vlastním kapitálem a závazků vůči věřiteli.

2.3.2 Možnosti zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou

Inkasní kanceláře

Firma se musí rozhodnout, jestli bude pohledávky vymáhat pomocí specializovaných inkasních kanceláří či vlastními silami. Náklady na vymáhání, které vzniknou při zapojení inkasní kanceláře, jsou podloženy daňovým dokladem a tedy jsou daňově uznatelným nákladem.

Kvalitní inkasní kanceláře nabízí většinou nejen inkaso pohledávek, ale i kompletní správu pohledávek, jako je vyplňování formulářů pro soud, zajišťování informací pro exekuci, jednání s právníky. Inkasní kanceláři je možné předat i ty pohledávky, u nichž již došlo k částečnému plnění.

Uznání závazku

Za uznání závazku lze považovat kromě písemného uznání i placení úroků vztahujících se k pohledávce anebo částečné plnění závazku dlužníkem.

Uznání závazku je nejsnadnějším způsobem, jakým věřitel právně zajistí svou pohledávku. Uznání závazku může mít i rozhodující význam v případě, že věřitel počítá s právním vymáháním své pohledávky, ale má pochybnosti, jestli bude v případném soudním řízení schopen prokázat, že jeho pohledávka skutečně vznikla (např. dojde ke ztrátě dodacích listů dokládajících převzetí zboží).

Podstata uznání závazku spočívá v prohlášení dlužníka, kterým potvrzuje věřiteli, že svůj závazek uznává. Od uznání dluhu začíná také běžet nová promlčecí doba dle § 407 obchodního zákoníku v délce čtyř let ode dne tohoto uznání. Ve vztazích mezi podnikateli při podnikatelské činnosti pro uznání závazku platí § 323 obchodního zákoníku.

Promlčení pohledávek

Promlčení pohledávek je důležitým momentem ve vývoji pohledávek. Má své důsledky jak ve věcném nakládání s nimi, tak v účtování o nich, a to zejména v daňových souvislostech (např. při tvorbě a rozpouštění opravných položek, v odpisech pohledávek apod.). Promlčení pohledávek upravuje jak obchodní, tak i občanský zákoník.

Promlčení pohledávek podle obchodního zákoníku: Předmětem promlčení jsou v obchodním zákoníku, až na malé výjimky, všechna práva z obchodních závazkových vztahů. Základními rysy jsou účast podnikatele alespoň na jedné straně vztahu, a to při výkonu podnikatelské činnosti. Promlčecí doba začíná běžet v okamžiku, kdy lze právo uplatnit u soudu či jiného příslušného orgánu, tj. **nejdříve k datu dospělosti** práva ze závazku. U některých závazkových vztahů je však počátek běhu promlčecích lhůt stanoven odchylně. Např. u úroků z prodlení, které se stávají splatnými každý den, takže promlčecí doba se počítá za každý den samostatně. **Délka promlčecí doby je** obecně **čtyři roky**. Konec promlčecí doby je určen shodným dnem s počátkem běhu promlčecí doby (např. jestliže splatnost pohledávky nastala 1. 1. 2005, konec promlčecí

doby nastane uplynutím 1. 1. 2009). Obecnou podmínkou je **nepřetržitost běhu doby**. **Absolutní omezení promlčecí doby** dle obchodního zákoníku je deset let od doby, kdy začala běžet poprvé. Absolutní doba deset let se uplatňuje i po přijetí pravomocného rozsudku přiznávajícího uplatněné právo.

Promlčení pohledávek podle občanského zákoníku: V občanském zákoníku má promlčecí doba částečně jinou konstrukci. **Délka promlčecí doby je tři roky** a běží ode dne, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé. Mimo obecné tříleté promlčecí doby se v občanském zákoníku uplatňuje ještě **desetiletá promlčecí doba**, a to, bylo-li **právo již přiznáno pravomocným rozhodnutím**. To je významný rozdíl oproti obchodnímu zákoníku, který po pravomocném rozhodnutí nezakládá nový běh lhůty. Desetiletá doba se uplatňuje také v případě, že bylo právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu a výše. Speciálně je promlčecí doba upravena v občanském zákoníku u náhrady škody a u práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Notářský zápis

Notářský zápis zajišťuje právní uznání dluhu. V případě nezaplacení dlužníkem notářský zápis je vykonatelný ve smyslu ust. § 274 písm. e) občanského soudního řádu, tzn. věřiteli je umožněno vedení exekuce proti dlužníkovi na základě žádosti věřitele již bez další žaloby.

Notářský zápis neopravňuje k uplatnění zákonných opravných položek pohledávek podle § 8 písm. a) odst. 2 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zajištění pohledávky exekučním zápisem

Exekutorský zápis je veřejnou listinou. Exekutorský zápis může být i o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestli svou povinnost řádně a včas nesplní. V případě, že dlužník svou povinnost obsaženou v exekutorském zápisu

dobrovolně ve lhůtě nesplní, lze na základě tohoto zápisu vést exekuci a není již nutné absolvovat často zdlouhavé soudní řízení.

Přesný obsah exekutorského zápisu je uveden v exekučním řádu (zákon č. 120/2001 Sb.).

Zápočet pohledávek

Dalším velmi jednoduchým způsobem, jak zajistit splatnost pohledávky, je uzavření dohody o vzájemném vyrovnání pohledávek a závazků (zápočet). Při uzavírání dohody je nutné důkladně zkontrolovat, zda započítávané pohledávky a závazky mají veškeré nutné náležitosti a zda odpovídají požadavkům pro zápočet.

Započtení pohledávek v obchodních vztazích upravuje § 358 až 364 obchodního zákoníku. Uvedená úprava je postavena jako speciální vůči obecné úpravě započtení, která je obsažena v § 580 a 581 občanského zákoníku.

Bez výjimky se zákaz kompenzace vztahuje na pohledávky za upsaný vlastní kapitál účtované na účtu 353.

Zápočet pohledávek je nutné chápat jako formu úhrady ve výši určené smlouvou o výši (hodnotě) vzájemného zápočtu s veškerými dopady ve vztahu k zápočtu postoupených pohledávek nebo nakoupených pohledávek.

Z účetního hlediska je zahrnutí vzájemného zápočtu do účetnictví velmi jednoduché

MD 321 – Dodavatelé/D 311 – Odběratelé.

Postoupení pohledávek

Toto téma bude detailněji rozebráno v samostatné kapitole diplomové práce.

Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je dnes ve světě hojně využívanou a uznávanou formou řešení sporů. Strany se v něm dohodnou na svěřením práva rozhodovat o svých sporech

neutrální třetí straně, která po provedeném řízení vydá závazné a vykonatelné rozhodnutí.

Mediační řízení

Jedná se o vyjednávání o smírném řešení sporu za aktivní účasti třetí osoby – **mediátora**. O osudu sporu v mediačním řízení přestávají rozhodovat právníci a k jednacímu stolu zasedají strany, které se chtějí dohodnout za pomoci zprostředkujících odborníků, kterým jde o hledání řešení, nikoli o vítězství ve sporu.

2.3.3 Zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou

Soudní řízení

Soudním vymáháním se rozumí zejména vymáhání pohledávky formou státního donucení, tj. prováděním úkonů od podání žaloby až po výkon soudního rozhodnutí, jakož i přihlášení pohledávky do konkurzního řízení, případně podání návrhu na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka a účast v tomto řízení.

Řízení před soudy se zahajuje na návrh, který se označuje jako žaloba. Doručením žaloby soudu je zahájeno soudní řízení, které je vždy ukončeno jedním ze tří rozhodnutí: Rozsudkem, kterým soud rozhoduje ve věci samé (lze vždy podat odvolání), usnesením, jímž soud rozhoduje ve všech případech (někdy je odvolání vyloučeno), platebním rozkazem.

Pohledávky v insolvenčním řízení

Práce s pohledávkami má svá specifika v případech, kdy je dlužník insolventní. Podle aktuální úpravy dle zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, v platném znění následuje prohlášení konkurzu. Tato úprava jen stěží pokrývala potřeby řešení úpadku a byla častým zdrojem kritiky. Řešením bylo přijetí nového zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení s účinností od 1. 7. 2007.

Novými způsoby řešení úpadku jsou **oddlužení, reorganizace, konkurz, nepatrný konkurz a moratorium.**

Exekuční řízení

V exekučním řízení se používá při označení původních obchodních partnerů těchto termínů: z věřitele (dodavatele) se stává oprávněný a z dlužníka (odběratele) povinný. K tomu, aby soud mohl nařídit výkon rozhodnutí (tzv. doložkou vykonatelnosti rozhodnutí), musí být splněny tyto podmínky: dlužník ve stanovené lhůtě neplní své povinnosti, musí být podán návrh oprávněného na výkon rozhodnutí obsahující stejné náležitosti, jak měl návrh na žalobu.

Exekuční tituly

Exekuční titul je podkladem pro nařízení a provedení exekuce. Oprávněný může tedy podat návrh na nařízení exekuce až v okamžiku, kdy je povinný nesplní dobrovolně, což mu ukládá exekuční titul. Exekučními tituly jsou: **vykonatelné rozhodnutí soudu, vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, exekutorský zápis a vykonatelné rozhodnutí orgánů státní správy a územní samosprávy.**

2.4 ODPIS POHLEDÁVEK

Pojem „odpis pohledávky“ představuje přímé snížení její hodnoty např. na účtu 311 s promítnutím odepsané částky do nákladů. Tento krok je nevratný, nelze už počítat s tím, že by se částečně odepsaná pohledávka na aktivním účtu vrátila do původní hodnoty.¹²

Jednorázový a postupný odpis pohledávek jsou z daňového pohledu dle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů výdajem na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

---

¹² BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, Praha, 2007

Rozlišují se tyto odpisy pohledávek:

a) odpisy daňově uznatelné

jednorázový odpis,

postupný odpis (pohledávky se splatností do 31. 12. 1994),

b) odpisy daňově neuznatelné

účetní odpis.

Odpisy jsou zachycovány na účtu 54 – *Odpis pohledávky* se souvztažným zápisem na účtu 31 – *Pohledávky*. Z daňového hlediska je vhodné vést k účtu 54 – *Odpis pohledávky* analytickou evidenci.

2.4.1 Jednorázový odpis pohledávek

Možnost jednorázového odpisu pohledávek do daňově uznatelných nákladů je upravena § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení může poplatník vedoucí účetnictví odepsat jednorázově do nákladů jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen a lze-li současně k této pohledávce uplatňovat opravné položky (dle zákona o rezervách), za dlužníkem,

1. u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkursu nebo obdobné právní normy odpovídající zákonu o konkursu a vyrovnání platné v zahraničí, nebo u něhož soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášená do konkursu a měla být vypořádána z konkursní podstaty,
2. který je v konkursním a vyrovnacím řízení, na základě výsledků konkursního a vyrovnacího řízení,
3. který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,

4. který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů),
5. na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,
6. jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

„Obdobně to platí pro pohledávku nebo její část, a to do výše kryté použitím rezervy nebo opravné položky vytvořené podle zvláštního zákona, nebo která vznikla podle zákona č. 499/1990 Sb., o přepočtu devizových aktiv a pasiv v oblasti zahraničních pohledávek a závazků organizací v souvislosti s kursovými opatřeními. Neuhrazenou část pohledávky za dlužníkem se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, která byla předmětem přepočtu podle zákona č. 499/1990 Sb., vznikla do konce roku 1990 a u níž termín splatnosti nastal do konce roku 1994, sníženou o uplatněný odpis pohledávky, lze uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů buď jednorázově, nebo postupně s výjimkou pohledávek, které byly nabyty postoupením nebo vkladem. Neuhrazenou část pohledávky za dlužníkem se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, která nebyla předmětem přepočtu podle zákona č. 499/1990 Sb., nebo nepodléhala ustanovení tohoto odstavce, avšak podléhala režimu financování vývozu v rámci dokončení pohledávek na vládní úvěry podle přílohy č. 2 usnesení vlády České a Slovenské Federativní republiky č. 192/1991 lze uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů buď jednorázově, nebo postupně, s výjimkou pohledávek, které byly nabyty postoupením nebo vkladem. Toto ustanovení se nepoužije, pokud účetní hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením byla již odepsána na vrub výsledku hospodaření. U poplatníků, kteří přešli z vedení daňové evidence na vedení účetnictví, se postupuje obdobně.“

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., plátce DPH, prodala panu Dvořákovi své výrobky. Faktura byla vystavena na částku 50 000 Kč + 19 % DPH. Splatnost faktury byla dne 25. 3. 2007. Faktura nebyla proplacena kvůli smrti pana Dvořáka. Pohledávka společnosti nebyla uhrazena ani jeho dědici. Společnost tuto pohledávku odepsala k 31. 12. 2007. K odpisu společnost přiložila výpis z matriky zemřelých, rozhodnutí soudu o dědictví, doklad o vymáhání pohledávky na dědicích.

Tabulka 2: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007

Text	MD	D	Částka
1) Faktura za výrobky - základ daně	311	601	50 000,-
- DPH	311	343	9 500,-
2) Odpis pohledávky	546	311	59 500,-

Zdroj: Autorka

Částka 59 500 Kč představuje plně daňově účinný náklad. Odpis pohledávky je tvořen podle zákona o daních z příjmů (§ 24 odst. 2 písm. y) bod 3.). Odepsaná pohledávka se eviduje v podrozvahové evidenci pro případ, že by v dalším účetním období byla uhrazena.

2. 4. 2 Postupný odpis pohledávek¹³

Poplatník vedoucí účetnictví může počínaje zdaňovacím obdobím 1995 uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů ročně nejvýše 10 %, ve zdaňovacích obdobích 1998 až 2000 včetně ročně nejvýše 20 % a počínaje rokem 2001 za zdaňovací období nejvýše 20 % z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením, u nichž termín splatnosti nastal do konce roku 1994, s výjimkou pohledávek uvedených v § 24 odst. 2 písm. y) bod 1 a 2 a počínaje zdaňovacím obdobím 1998 též s výjimkou pohledávek uvedených v předposlední větě § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Celkově lze uplatnit jako výdaj (náklad) nejvýše neuhrazenou část hodnoty pohledávky nebo cenu pořízení

¹³ *Přechodná ustanovení zákona o daních z příjmů, Čl. II zákona č. 438/2003 Sb. odst. 5*

pohledávky nabyté postoupením. Obdobně lze postupovat i u celého souboru těchto pohledávek.

Postupný odpis nelze uplatnit u pohledávek vzniklých:

1. za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
2. mezi ekonomicky nebo personálně spojenými osobami, jimiž se rozumí to, jestliže se jedna osoba podílí přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole nebo jmění druhé osoby, nebo jestliže se shodné právnické nebo fyzické osoby přímo nebo nepřímo podílejí na vedení, kontrole nebo jmění obou osob. Účastí na kontrole či jmění se rozumí vlastnictví více než 25 % podílu na základním kapitálu nebo podílu s hlasovacím právem; podíl na základním kapitálu nebo podíl s hlasovacím právem ve zdaňovacím období se stanoví jako podíl součtu stavů k poslednímu dni každého měsíce a počtu měsíců ve zdaňovacím období,
3. mezi osobami blízkými ve smyslu § 116 an. občanského zákoníku,
4. z titulu úvěru, půjček nebo ručení za ně a záloh,
5. podle zvláštního právního předpisu.

Při postupném odpisu pohledávek může poplatník použít dvou metod. První z nich bývá označována jako individuální metoda, druhá bývá nejčastěji nazývána skupinovou metodou.¹⁴

Individuální metoda¹⁵

Základem této metody je, že přistupuje ke každé pohledávce zvlášť a při každé částečné úhradě této pohledávky znovu určuje hodnotu pro uplatnění postupného odpisu. V případě pohledávky, která byla již plně nebo částečně odepsána, se již odepsaná vyúčtuje do výnosů.

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., evidovala ke konci roku 1995 pohledávku ve výši 500 000 Kč. Tato pohledávka byla splatná do konce roku 1994. Společnost se v tomto roce rozhodla

---

¹⁴ Český účetní standard pro podnikatele č. 010 – Zvláštní operace s pohledávkami

¹⁵ DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

provést postupný daňový odpis. V roce 1997 společnost dosáhla daňovou ztrátu, a proto daňový odpis neuplatnila. Zdaňovacím obdobím společnosti je kalendářní rok.

Tabulka 3: Účtování o postupném daňovém odpisu

Období	Text	MD	D	Částka
1995	Počáteční stav – pohledávky	311	701	500 000,-
	Odpis 10 %	546	311	50 000,-
1996	Odpis 10 %	546	311	50 000,-
1997	Odpis 0 %			
1998	Odpis 20 %	546	311	100 000,-
1999	Odpis 20 %	546	311	100 000,-
2000	Odpis 20 %	546	311	100 000,-
2001	Odpis 20 %	546	311	100 000,-
	Celkem			500 000,-

Zdroj: Autorka

Skupinová metoda¹⁶

Skupinová metoda naproti tomu považuje všechny pohledávky starého bloku za jeden blok pohledávek a k odpisu přistupuje hromadně. Daňový odpis se počítá za zdaňovací období z rozdílu mezi hodnotou souboru pohledávek a celkovou úhradou za všechny pohledávky, které vytvářejí uvedený blok. Jinými slovy, úhrady jednotlivých pohledávek snižují celkovou výši pohledávky na souhrnném analytickém účtu. Do výnosů je účtována až ta část úhrady, kterou již nelze zaúčtovat jako úhradu na souhrnný analytický účet pohledávek, protože by úhrada převýšila hodnotu případného aktivního zůstatku tohoto účtu.

2. 4. 3 Účetní odpis pohledávek

Poplatník vedoucí účetnictví může provést účetní odpis pohledávky, který nemá žádnou návaznost na zákon o daních z příjmů. Účetní odpis pohledávky není výdajem

¹⁶ DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

na dosažení, zajištění a udržení příjmů a zachycuje se na účtu 546 – Odpis pohledávky. Tento účet je účelné sledovat v analytické evidenci. O tento účetní náklad musí být upraven výsledek hospodaření ve smyslu § 23 odst. 3 zákona o daních z příjmů.

Účetním odpisem pohledávka právně nezaniká; poplatník ji vede v podrozvahové evidenci.

Účetní jednotka přistoupí k účetnímu odpisu v případech, kdy je zřejmé, že náklady na její vymáhání přesáhnou její výtěžek nebo dlužník je podle sdělení příslušného orgánu (policie, soudy) neznámého pobytu.

V případě, že v budoucnu bude již odepsaná pohledávka uhrazena, bude výnos účetně zachycen na účtu 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek, ale nebude mít za následek zvýšení daňového základu

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., má pohledávku ve výši 45 000 Kč, kterou dlužník do konce roku 2006 neuhradil. Společnost se v roce 2007 rozhodla nepodat návrh na zahájení soudního řízení, tuto pohledávku účetně odepsala.

Tabulka 4: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2007	Odpis pohledávky	546	311	45 000,-

Zdroj: Autorka

Odpis pohledávky bude pro společnost daňově neúčinným nákladem, protože jej neprovedla v souladu se zákonem o daních z příjmů.

2.5 OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

Opravná položka je charakterizována jako nepřímé snížení hodnoty pohledávky proúčtováním do nákladů, souvztažným účtem je účet opravných položek. Původní hodnota pohledávky se při této operaci nemění. Snížení hodnoty pohledávky je

dočasného charakteru a jakmile pominou důvody pro vytvoření této opravné položky, musí být zrušena.¹⁷

Z hlediska účetního jsou opravné položky způsobem, jak vyjádřit reálnou hodnotu aktiv a jsou tak jedním z nástrojů k dodržení zásady opatrnosti.¹⁸

Z daňového pohledu jsou podle § 24 odst. 2 písm. i) zákona o daních z příjmů výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů jen ty opravné položky, jejichž způsob tvorby a výši stanoví zvláštní zákon, kterým je zákon o rezervách. Tento zákon upravuje pro účely zjištění základu daně z příjmů způsob tvorby, výši rezerv a opravných položek:

1. bankovní rezervy a opravné položky (§ 5 zákona o rezervách),
2. opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení včetně pohledávek za zahraničními dlužníky (§ 8 zákona o rezervách),
3. opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994 (§ 8a zákona o rezervách),
4. opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh (§ 8b zákona o rezervách – použije se poprvé pro zdaňovací období a pro období, za které se podává daňové přiznání, začínající v roce 2003).

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů upravuje pro poplatníky daně z příjmů (podnikatel) možnost vytvářet dva typy opravných položek na vrub daňově uznatelných nákladů:

1. opravná položka k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení,
2. opravná položka k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994.

Pokud nemohou být tvořeny daňové opravné položky, je nutné vytvořit účetní opravné položky, které představují daňově neúčinné náklady.

Opravnými položkami se podle § 2 odst. 2 zákona o rezervách rozumí opravné položky vymezené v tomto zákoně, vytvořené k pohledávkám splatným po 31. 12. 1994

---

^{17,18} DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

a řádně zaúčtovaným v účetnictví. Opravné položky se netvoří k pohledávkám vzniklým z titulu úvěrů, půjček, ručení, záloh, smluvních pokut, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, není-li tímto zákonem stanoveno jinak.

Opravné položky jsou tvořeny na vrub nákladového účtu 558 - *Tvorba a zaúčtování zákonných opravných položek* (559 - *Tvorba a zaúčtování ostatních opravných položek*) souvztažně s účtem 391 - *Opravná položka k pohledávkám*. Čerpání, resp. zrušení opravné položky je účtováno ve prospěch účtu 558 - *Tvorba a zaúčtování zákonných opravných položek* (559 - *Tvorba a zaúčtování ostatních opravných položek*).

2.5.1 Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994¹⁹

Tvorba opravných položek je upravena § 8a zákona o rezervách. Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku nepřesáhne částku 200 000 Kč a jejichž tvorba je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou v období, za které se podává daňové přiznání, vytvářet poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, pokud k těmto pohledávkám nevytvářejí opravné položky a rezervy podle § 5 a 5a, a od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Vyšší opravné položky lze vytvářet k pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění jeho práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než:

- a) 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- b) 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,

---

¹⁹ Zákon o rezervách č. 593/1992 Sb., § 8a

- c) 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- d) 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- e) 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 000 Kč a nejsou k nim vytvářeny opravné položky podle § 5 a 5a, mohou v období, za které se podává daňové přiznání, vytvářet poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí, soudní a nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a včas činí úkony potřebné k uplatnění svého práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než:

- a) 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- b) 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- c) 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- d) 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- e) 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Opravné položky nelze uplatnit u pohledávek již odepsaných na vrub výsledku hospodaření a dále u pohledávek vzniklých

- a) za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
- b) mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů.

Rozvahová hodnota pohledávky představuje jmenovitou hodnotu (resp. neuhrazenou část jmenovité hodnoty) nebo pořizovací hodnotu pohledávky (u pohledávky, která byla nabyta postoupením), která je zaúčtována na rozvahových účtech poplatníka bez vlivu změny reálné hodnoty, nebo která je vedena v prokazatelné evidenci.²⁰

---

²⁰ DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, Praha, 2004

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., má pohledávku ve výši 800 000 Kč. Její doba splatnosti byla 15. dubna 2004. Na základě § 8a zákona o rezervách a inventarizace k 31. prosinci 2004 vytváří společnost k této pohledávce po lhůtě splatnosti zákonnou opravnou položku. V roce 2005 byla pohledávka přihlášena soudně.

Tabulka 5: Tvorba opravné položky společností XYZ, s. r. o.

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2004	Tvorba opravné položky ve výši 20 %	558	391	160 000,-
31. 12. 2005	Tvorba opravné položky ve výši 50 %	558	391	240 000,-
31. 12. 2006	Tvorba opravné položky ve výši 80 %	558	391	240 000,-
31. 12. 2007	Tvorba opravné položky ve výši 100 %	558	391	160 000,-

Zdroj: Autorka

2004: V tomto roce uplynulo více než 6 měsíců.

$$800\,000 \times 20\% = 160\,000$$

2005: V tomto roce uplynulo více než 18 měsíců.

$$800\,000 \times 50\% = 400\,000 \rightarrow 400\,000 - 160\,000 = 240\,000$$

2006: V tomto roce uplynulo více než 30 měsíců.

$$800\,000 \times 80\% = 640\,000 \rightarrow 640\,000 - 160\,000 - 240\,000 = 240\,000$$

2007: V tomto roce uplynulo více než 36 měsíců.

$$800\,000 \times 100\% = 800\,000 \rightarrow 800\,000 - 160\,000 - 240\,000 - 240\,000 = \\ = 160\,000$$

Opravná položka k pohledávkám nemusí být vždy vytvářena postupně. Jedná-li se například o nepromlčenou pohledávku, ohledně které bude zahájeno soudní, správní nebo rozhodčí řízení a od konce sjednané lhůty splatnosti této pohledávky uplyne více než 36 měsíců, je možné vytvořit opravnou položku i jednorázově a to ve výši 100 % hodnoty pohledávky.

2. 5. 2 Zrušení zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994²¹

Vytvořené zákonné opravné položky k pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 se zruší dle § 8a odst. 4 zákona o rezervách, pokud:

- a) pominuly důvody pro jejich existenci,
- b) pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela,
- c) nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle ustanovení zákona o daních z příjmů.

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., neplátce DPH, má pohledávku ve výši 500 000 Kč. Její splatnost byla 23. května 2006. K 31. 12. 2006 společnost vytváří zákonnou opravnou položku k této pohledávce po lhůtě splatnosti ve výši 20 %. 28. 10. 2007 byla pohledávka uhrazena v plné výši.

Tabulka 6: Tvorba a následné rozpuštění opravné položky

Datum	Text	MD	D	Částka
11. 05. 2006	Vznik pohledávky	311	604	500 000,-
31. 12. 2006	Tvorba opravné položky ve výši 20 %	558	391	100 000,-
28. 10. 2007	Úhrada pohledávky v plné výši	221	311	500 000,-
28. 10. 2007	Zrušení zákonné opravné položky	391	558	100 000,-

Zdroj: Autorka

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o. má pohledávku ve výši 700 000 Kč se splatností 23. května 2006. K této pohledávce po lhůtě splatnosti byla vytvořena zákonná opravná položka k 31. 12. 2006 ve výši 20 %. 6. února 2007 byla pohledávka postoupena jiné společnosti za 80 % své nominální hodnoty.

²¹ Zákon o rezervách č. 593/1992 Sb., § 8a odst. 4

Tabulka 7: Tvorba a následné rozpuštění opravné položky

Datum	Text	MD	D	Částka
11. 05. 2006	Vznik pohledávky	311	601	700 000,-
31. 12. 2006	Tvorba opravné položky ve výši 20 %	558	391	140 000,-
06. 02. 2007	Zúčtování pohledávky do nákladů	546	311	700 000,-
06. 02. 2007	Tržba z postoupené pohledávky	221	646	560 000,-
06. 02. 2007	Zrušení opravné položky	391	558	140 000,-

Zdroj: Autorka

2. 5. 3 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnacím řízení²²

Podle § 8 zákona o rezervách mohou být opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnacím řízení, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou být vytvářeny poplatníky daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek, pohledávek přihlášených u soudů ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání. Na pohledávky přihlášené po uplynutí této lhůty nelze tvořit daňově uznatelnou opravnou položku.

Opravné položky musí být zrušeny v návaznosti na výsledky konkursního a vyrovnacího řízení nebo v případě, kdy pohledávka byla účinně popřena správcem konkursní podstaty, konkursním věřitelem, rozhodnutím soudu nebo příslušného správního orgánu. Pokud pomínou důvody pro existenci vytvořené opravné položky, je možné snížit vytvořenou opravnou položku na úroveň, která by mohla být vytvořena podle § 8a (opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994) zákona o rezervách.

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., neplátce DPH, vystavila a odeslala fakturu za zboží v částce 100 000 Kč společnosti KLM, s. r. o. dne 12. července 2005. Společnosti KLM, s. r. o.

²² Zákon o rezervách č. 593/1992 Sb., § 8

fakturu ve stanovené lhůtě neuhradila. Na majetek dlužníka byl vyhlášen konkurs v prosinci 2005, společnost XYZ, s. r. o. přihlásila svoji pohledávku a vytvořila k ní opravnou položku ve výši přihlášené pohledávky. Z usnesení soudu v roce 2003 vyplynulo, že společnosti XYZ, s. r. o. bude uhrazena pohledávka ve výši 35 000 Kč.

Tabulka 8: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2005

Případ	Text	MD	D	Částka
1.	Odběratelská faktura za zboží	311	604	100 000,-
2.	Tvorba opravné položky ve výši 100 %	558	391	100 000,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 9: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2006

Případ	Text	MD	D	Částka
1.	Povinné zrušení zákonné opravné položky dle výsledku konkurs. řízení	391	558	100 000,-
2.	Částečná úhrada pohledávky	221	311	35 000,-
3.	Odpis zbylé části pohledávky	546	311	65 000,-

Zdroj: Autorka

2. 5. 4 „Drobná pohledávka“²³

Od roku 2006 platí institut tzv. „drobné pohledávky“. Nepostupuje-li poplatník u nepromlčené pohledávky podle § 5, 5a, 6, 8, 8a a 8b zákona o rezervách, je oprávněn ve zdaňovacím období vytvořit opravnou položku až do výše 100 % její neuhrazené rozvahové hodnoty bez příslušenství v případě, že:

- a) se nejedná o pohledávku, která již byla odepsána na vrub výsledku hospodaření, o pohledávku vzniklou za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál, o pohledávku vzniklou mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů,
- b) rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne částku 30 000 Kč,

²³ Zákon o rezervách č. 593/1992 Sb., § 8c

- c) od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 12 měsíců,
- d) celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých vůči těmto dlužníkovi nepřesáhne za zdaňovací období částku 30 000 Kč.

O pohledávce, k níž byla vytvořena opravná položka podle tohoto ustanovení, musí poplatník vést samostatnou evidenci.

Příklad:

Společnosti XYZ, s. r. o., neplátcí DPH, vznikla dne 10. května 2004 pohledávka ve výši 27 000 Kč. Vůči dlužníkovi nemá společnost jinou pohledávku ani závazek. Protože firma věděla, že pohledávka nebude nikdy uhrazena, vytvořila opravnou položku v souladu se zákonem.

Tabulka 10: Účtování o drobné pohledávce u společnosti XYZ, s. r. o.

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2004	Tvorba zákonné opravné položky ve výši 20 %	558	391	5 400,-
31. 12. 2004	Tvorba ostatní opravné položky	559	391	21 600,-
31. 12. 2006	Zrušení účetní opravné položky	391	559	21 600,-
31. 12. 2006	Vytvoření zákonné opravné položky	558	391	21 600,-
09. 05. 2008	Zrušení zákonné opravné položky	391	558	27 000,-
31. 12. 2008	Odpis pohledávky	546	311	27 000,-
	+ zápis do podrozvahové evidence			

Zdroj: Autorka

Odpis pohledávky, který je zaúčtovaný na účtu 546, je v tomto případě daňově uznatelným nákladem.

2. 5. 5 Ostatní opravné položky²⁴

Z hlediska účetního jsou opravné položky způsobem, jak vyjádřit reálnou hodnotu aktiv. Ostatní opravné položky nejsou tvořeny v souladu se zákonem

²⁴ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 55

o rezervách, a proto jejich tvorba není daňově účinným nákladem. Jejich tvorba ani rozpuštění nemá žádný vliv na daňový základ.

2. 6 POSTOUPENÍ POHLEDÁVEK

2. 6. 1 Právní pohled na postoupení pohledávek

Postoupení pohledávky se uskuteční na základě smlouvy podle ustanovení § 524 občanského zákoníku. Základní charakteristikou smlouvy je vůle věřitele postoupit svoji pohledávku za dlužníkem i bez jeho souhlasu. Spolu s pohledávkou přechází na nového věřitele i její příslušenství a všechna práva s ní spojená. Původní věřitel je označován jako postupitel, nový jako postupník.

Jedná-li se o postoupení peněžité pohledávky, přechází na nového věřitele i úroky a veškeré náklady spojené s vymáháním pohledávky. Je-li peněžitá pohledávka například zajištěna zástavním právem, má ze zákona nový věřitel postavení zástavního věřitele.

§ 525 občanského zákoníku vymezuje, kdy je postoupení pohledávky zakázáno. Postoupit nelze pohledávku:

- a) která končí smrtí věřitele,
- b) jejíž obsah by se změnil změnou věřitele,
- c) jenž není postižitelná výkonem rozhodnutí,
- d) jejíž postoupení by odporovalo dohodě s dlužníkem.

Pohledávky mohou být postoupeny:²⁵

- a) Bezúplatně, kdy jmenovitá hodnota postoupených pohledávek je u postupníka zaúčtována pouze v podrozvaze a do bilančního účetnictví se tyto případy promítnou až v momentu zpeněžení nebo započtení, kdy se tato hodnota vyúčtuje z podrozvahy.

---

²⁵ BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*, Praha, 2007

- b) Za úplatu, kdy postoupitel odpovídá postupníkovi za to, že v době postoupení pohledávka trvala, a jestliže se písemně zavázal za dobytost pohledávky, ručí jen do výše přijaté úhrady s příslušenstvím.

2. 6. 2 Postoupení pohledávky z daňového hlediska

Zákon o daních z příjmů upravuje postoupení pohledávky z daňového hlediska zvlášť pro poplatníky, kteří vedou účetnictví a zvlášť pro poplatníky vedoucí daňovou evidenci.

2. 6. 2. 1 Postoupení pohledávky u poplatníků vedoucích účetnictví

Postoupení pohledávky z hlediska postoupitele

Podle § 24 odst. 2 písm. s) bod 1 zákona o daních z příjmů se považuje za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů u poplatníků vedoucích účetnictví jmenovitá hodnota pohledávky při jejím postoupení, a to do výše příjmů plynoucích z jejího postoupení, s výjimkou uvedenou v § 25 odst. 1 písm. zg) zákona o daních z příjmů, a zvýšených o použitou opravnou položku nebo rezervu (její část) podle zákona o rezervách, a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont připadající na zbývající dobu do lhůty splatnosti. Toto platí i pro směnku přijatou jako platební prostředek (směnka k inkasu). Výše diskontu je posuzována podle úrokové sazby obvyklé při poskytování finančních prostředků s odpovídající dobou splatnosti.

Příklad:

Společnost XYZ, s. r. o., neplátce DPH, odeslala dne 14. května 2006 firmě UHO, s. r. o. fakturu za zboží se splatností k 20. červnu 2006 ve výši 1 200 000 Kč. Společnost vytvořila opravnou položku ve výši 20 % k 31. 12. 2006, tedy v částce 240 000 Kč. Dne 26. června 2007 postoupila společnost XYZ tuto pohledávku společnosti UBU, a. s. za 890 000 Kč.

Tabulka 11: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2006

Datum	Text	MD	D	Částka
02. 05. 2006	Odběratelská faktura za zboží	311	604	1 200 000,-
31.12. 2006	Tvorba opravné položky ve výši 20 %	558	391	240 000,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 12: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
26. 06. 2007	Rozpuštění opravné položky	391	558	240 000,-
26. 06. 2007	Odpis pohledávky	546	311	1 200 000,-
26. 06. 2007	Výnos z postoupené pohledávky	221	646	890 000,-

Zdroj: Autorka

Do daňových nákladů roku 2007 bude zahrnuto 1 130 000 Kč, které odpovídají příjmům získaným z postoupení včetně zvýšení o použitou opravnou položku. Zbývajících 70 000 Kč bude nákladem daňově neúčinným.

Postoupení pohledávky z hlediska postupníka

Daňově účinným výdajem je podle § 24 odst. 2 písm. s) bod 2 zákona o daních z příjmů pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením, a to do výše příjmů plynoucích z její úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení a zvýšených o částku použité opravné položky nebo rezervy podle zákona o rezervách, a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont připadající na zbývající dobu do lhůty splatnosti. Výše diskontu je posuzována podle úrokové míry obvyklé při poskytování finančních prostředků s odpovídající dobou splatnosti.

Příklad:

Společnost EMU, a. s. získala postoupením od společnosti XYZ, s. r. o. dne 2. října 2006 pohledávku vůči společnosti Unáhlený, v. o. s. o nominální hodnotě 454 000 Kč (pohledávka z roku 2004). Za tuto pohledávku společnost EMU zaplatila postupiteli

374 000 Kč. Dlužník uhradil společnosti EMU, a. s. celých 454 000 Kč dne 2. prosince 2006.

Tabulka 13: Účtování o postoupené pohledávce u společnosti EMU, a. s. v roce 2006

Datum	Text	MD	D	Částka
02. 09. 2006	Získání pohledávky v pořizovací ceně	315	325	374 000,-
02. 12. 2006	Úhrada od dlužníka			
	a) vyrovnání pořizovací ceny pohledávky	221	315	374 000,-
	b) částka získaná nad pořizovací cenu	221	646	80 000,-

Zdroj: Autorka

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3. 1 CHARAKTERISTIKA PODNIKU

Praktickou část této diplomové práce jsem zpracovávala v obchodní společnosti Oknoplastik, s. r. o. Předmětem podnikání této společnosti je truhlářství, zámečnictví a dokončovací stavební práce. Především se zaměřuje na nákup plastových oken a jejich následné montování do stavebních jednotek. Obchodním partnerem je společnost Otherm, s. r. o.

Společnost vznikla 18. listopadu 2002 jako společnost s ručením omezeným. Tato společnost má dva zakládající společníky, kteří se na složení základního kapitálu v hodnotě 200 000 Kč podíleli stejným dílem. Statutárním orgánem společnosti je jednatel. Tuto funkci zastává jeden ze společníků. Podepisování za společnost se děje tak, že k firmě společnosti připojí jednatel svůj podpis.

V současné době zaměstnává 133 zaměstnanců, kteří pracují v jednosměnném provozu.

Společnost Oknoplastik s. r. o. má v České republice několik poboček a je stoprocentní českou společností.

Veškeré účetnictví společnosti je zpracováváno v účetním programu Altus VARIO.

Základní údaje o firmě zapsané v obchodním rejstříku ke dni 1. března 2008

Den zápisu:	18. listopadu 2002
Obchodní jméno:	OKNOPLASTIK s. r. o.
Sídlo:	Sedlice 6, PSČ 262 42
Identifikační číslo:	267 37 906
Právní forma právnické osoby:	společnost s ručním omezeným
Předmět podnikání:	
	1. truhlářství
	2. zámečnictví

3. dokončovací stavební práce
4. zednictví
5. velkoobchod
6. specializovaný maloobchod
7. maloobchod motorovými vozidly a jejich příslušenstvím
8. výroba kovových konstrukcí, kotlů, těles a výrobků
9. výroba plastových a pryžových výrobků
10. provádění staveb, jejich změn a odstraňování
11. výroba kovového spotřebního zboží

Certifikáty

Společnost Oknoplastik, s. r. o. je držitelem certifikátů ISO 9001 a ISO 14001. Tyto certifikáty se zaměřují na normy jakosti.

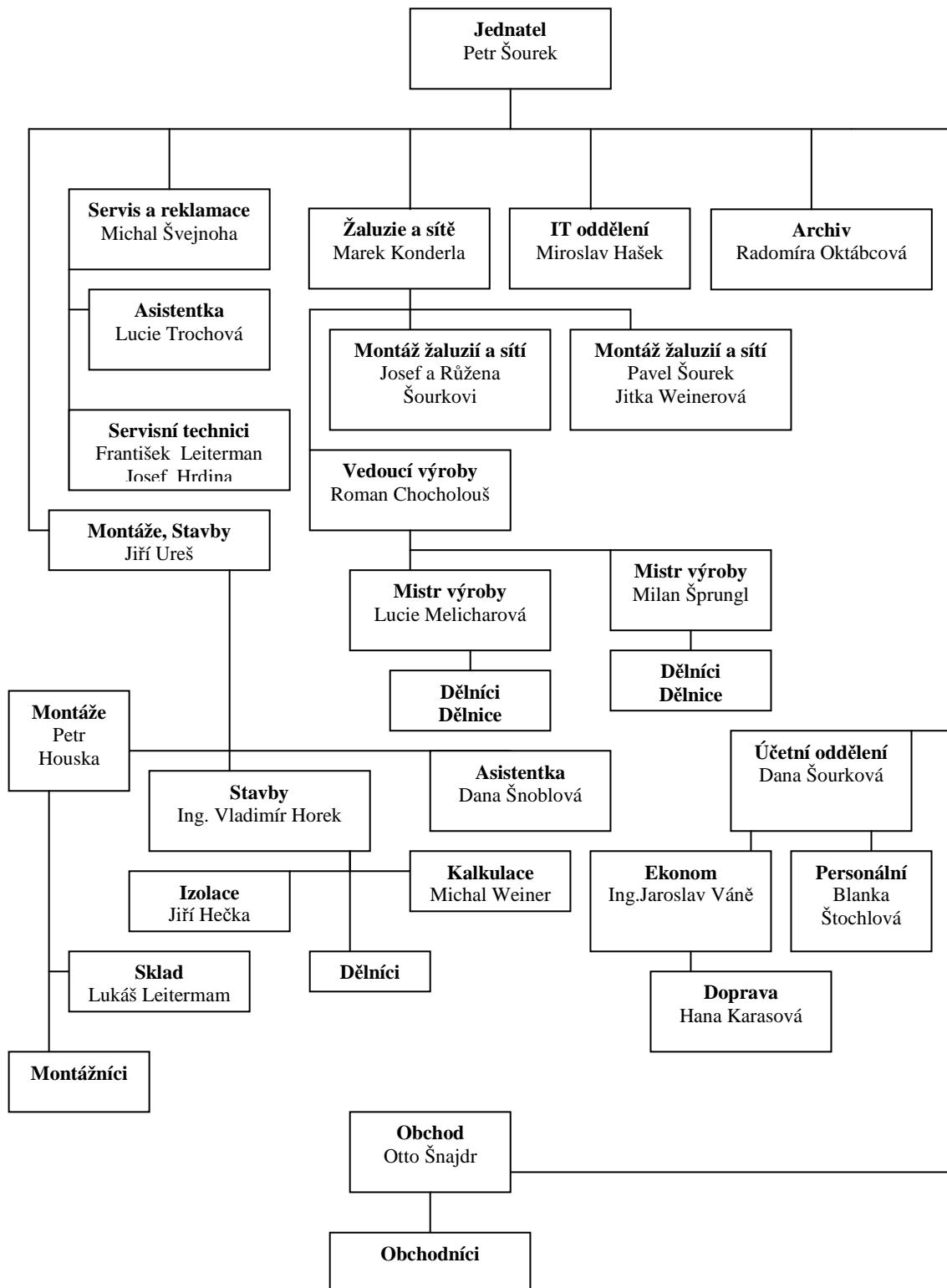
Způsob vedení účetnictví

Rok 2007 byl pro společnost Oknoplastik, s. r. o. prvním rokem, kdy účetní závěrka (rozvaha, výkaz zisku a ztráty a přílohy), vedení účetnictví a závažné hospodářské operace uskutečněné v průběhu roku podléhaly ověření auditorem. Tato povinnost vychází z § 20 Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., který říká, že řádnou a mimořádnou účetní závěrku podle tohoto zákona jsou povinny mít ověřenou auditorem b) ostatní obchodní společnosti a družstva, pokud ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího, překročily nebo již dosáhly alespoň dvou ze tří níže uvedených kritérií:

- aktiva celkem jsou více než 40 000 000 Kč; aktivy celkem se rozumí úhrn zjištěný z rozvahy v ocenění neupraveném o položky podle § 26 odst. 3,
- roční úhrn čistého obrátu je více než 80 000 000 Kč; ročním úhrnem čistého obrátu se rozumí výše výnosů snížená o prodejní slevy a dělená počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobená dvanácti;
- průměrný přepočtený stav zaměstnanců je v průběhu účetního období více než 50.

Na základě ověření účetní závěrky auditorem má společnost, dle § 21 Zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., povinnost vykazovat výroční zprávu, která zahrnuje kromě jiných údajů také informace o účetní závěrce a zprávu o auditu. Účelem výroční zprávy podniku je komplexně, podrobně a uceleně informovat o vývoji jeho výkonnosti, činnosti a stávajícím hospodářském postavení. Účetní rok podniku se shoduje s rokem kalendářním. Při účtování vychází společnost Oknoplastik, s. r. o. ze směrné účtové osnovy.

Organizační struktura společnosti

Oknoplastik, s. r. o. eviduje následující pohledávky:

- z obchodních vztahů (pohledávky za odběrateli),
- za zaměstnanci,
- za státem.

3. 2 POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍCH VZTAHŮ

3. 2. 1 Analýza pohledávek

Pro evidenci pohledávek používá společnost Oknoplastik, s. r. o. účet 311000 – *Odběratelé*. Na tento účet jsou účtovány veškeré pohledávky z dodavatelsko – odběratelských vztahů. Lhůta splatnosti pohledávek je obecně 14 dnů. Ve výjimečných případech, kdy jsou odběratelem bytová družstva, je lhůta splatnosti delší. Z časového hlediska jsou pohledávky ve většině případů krátkodobé.

Tabulka 14: Stav účtu 311000 k 31. 12. 2007 (v Kč)

Pohledávky	Úhrady	Zůstatek
183 442 034,-	154 782 714,-	28 659 320,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

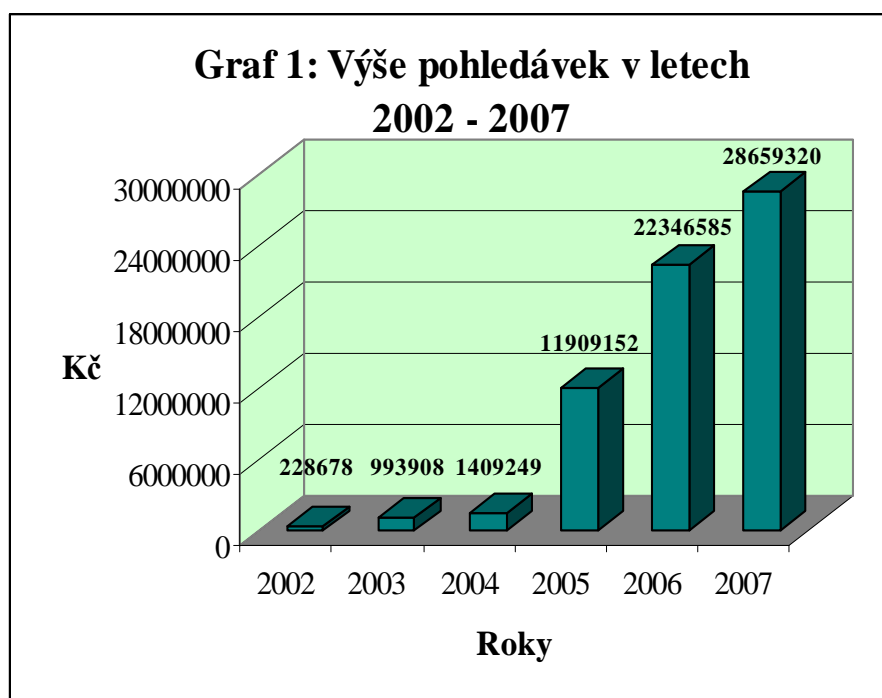
Tabulka 15: Přehled pohledávek z obchodních vztahů vždy k 31. 12.(v Kč)

2002	2003	2004	2005	2006	2007
228 678,-	993 908,-	1 409 249,-	11 909 152,-	22 346 585,-	28 659 320,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Celková výše pohledávek z obchodních vztahů společnosti Oknoplastik, s. r. o. činila k 31. 12. 2002 **228 678 Kč**, k 31. 12. 2003 **993 908 Kč**, k 31. 12. 2004 **1 409 249 Kč**, k 31. 12. 2005 **11 909 152 Kč**, k 31. 12. 2006 **22 346 585 Kč** a k 31. 12. 2007 **28 659 320 Kč**. Průměrná výše pohledávek za posledních pět let je 13 063 643 Kč. Při výpočtu průměrné hodnoty pohledávek nebyla zahrnuta hodnota z roku 2002.

Důvodem bylo krátké působení společnosti na trhu (pouhé 2 měsíce). V roce 2003 vzrostly pohledávky oproti roku 2002 o 765 230 Kč, což je nárůst téměř o 335 %. Rok 2004 zaznamenal nárůst oproti roku 2003 o 415 341 Kč, což je nárůst téměř o 42 %. Markantní nárůst pohledávek byl zaznamenán v roce 2005, kdy jejich hodnota oproti roku 2004 stoupla o 10 499 903 Kč. Tento nárůst byl způsoben velkými zakázkami na dodávku plastových oken pro bytová družstva. Další velký nárůst pohledávek byl v roce 2006, kdy pohledávky vzrostly oproti roku 2005 o 10 437 433 Kč, což představuje nárůst o 88 %. Mezi roky 2006 a 2007 byl zaznamenán nárůst o 6 312 735, což představuje zvýšení o 28 %. Pohledávky po lhůtě splatnosti činily k 31. 12. 2007 **6 987 642 Kč**, což z celkové hodnoty pohledávek ve výši 28 659 320 Kč představuje téměř 24,5 %.

3. 2. 2 Zajištění peněžních pohledávek vůči zákazníkům

Preventivní zajištění pohledávek

Veškeré dodávky zboží, stavební práce a jiné výkony, které uskutečňuje společnost Oknoplastik, s. r. o., jsou realizovány pouze na základě **uzavřených smluv**.

Společnost Oknoplastik, s. r. o. realizuje dodávky zboží, stavební práce a jiné výkony na základě smluv následujícím způsobem: vlastnímu vypracování smlouvy předchází odsouhlasení cenové nabídky zákazníkem; uzavření smlouvy musí odsouhlasit ekonom společnosti, popřípadě jím pověřený pracovník příslušného provozu nebo oddělení provádějící zakázku.

Možnosti zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou

Z této kategorie využívá společnost **postoupení pohledávek**. Konkrétní příklad postoupení pohledávky je popsán v samostatné kapitole.

Jiné další zajišťovací instrumenty společnost Oknoplastik, s. r. o. dosud nevyužívá.

3. 2. 3 Zákonné a ostatní opravné položky tvořené k pohledávkám

V souvislosti s opravnými položkami k pohledávkám má společnost Oknoplastik, s. r. o. ve svém účtovém rozvrhu následující účty:

391000 – Opravná položka daňová ve výši 20 %

391100 – Konkursní opravná položka

391200 – Opravná položka ostatní

558100 – Tvorba zákonných opravných položek k pohledávkám

558200 – Tvorba ostatních opravných položek k pohledávkám

Tvorba opravných položek je účtována na vrub nákladů. Snížení, popřípadě zrušení opravné položky, které je účtováno ve prospěch nákladů, se provede v případě, že inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost její výše.

Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 tvoří společnost Oknoplastik, s. r. o. v souladu se Zákonem o rezervách č. 593/1992 Sb.

Daňově i nedaňově uznatelné opravné položky mohou být tvořeny maximálně do hodnoty pohledávky, k níž je daná opravná položka vytvářena. Pokud je opravná položka vytvořena ve výši 100 % hodnoty nepromlčené pohledávky, je opravná položka k ní zrušena a pohledávka následně odepsána.

Výtah z vnitropodnikové směrnice

Společnost Oknoplastik, s. r. o. tvořila účetní opravné položky k pohledávkám v roce 2007 tímto způsobem:

1. na pohledávky splatné do konce roku 2005 po odečtení všech zákonných opravných položek ve výši 100 %,
2. na pohledávky splatné do konce roku 2006 po odečtení všech zákonných opravných položek ve výši 50 %.

V tabulce 16 a v tabulce 17 uvádím přehled zákonných a ostatních opravných položek společnosti k 31. 12. 2007.

Tabulka 16: Přehled opravných položek k 31. 12. 2007

Kategorie pohledávek	Hodnota v Kč
Pohledávky splatné do konce roku 2005	2 840 978,00
Opravné položky daňově uznatelné	568 195,60
Opravné položky účetní ve výši 100 %	2 272 782,40

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Tabulka 17: Přehled opravných položek k 31. 12. 2007

Kategorie pohledávek	Hodnota v Kč
Pohledávky splatné do konce roku 2006	3 486 713,00
Opravné položky daňově uznatelné	925 907,60
Opravné položky účetní ve výši 50 %	1 280 402,70

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Příklad:

Dne 8. dubna 2005 vznikla společnosti Oknoplastik, s. r. o. pohledávka za fyzickou osobou paní Magdou Chlebíkovou za dodávku plastových oken. Hodnota pohledávky činila 80 968 Kč + 19 % DPH (96 352 Kč vč. DPH). Splatnost této byla do 22. dubna 2005.

Na konci zdaňovacího období bylo inventarizací zjištěno, že daná pohledávka je více než 6 měsíců po lhůtě splatnosti. Společnost se proto rozhodla vytvořit zákonnou opravnou položku ve výši 20 % z hodnoty pohledávky. Pro vytvoření zákonné opravné položky ve větší výši by muselo být zahájeno dle zákona o rezervách soudní, rozhodčí nebo správní řízení. Proto žádné takové zahájeno nebylo, vytvořila společnost účetní opravnou položku dle své vnitropodnikové směrnice ve výši 100 % hodnoty pohledávky.

Tabulka 18: Účtování o opravných položkách v roce 2005

Datum	Text	MD	D	Kč
08. 04. 2005	Vznik pohledávky – hodnota zboží	311000	604	80 968,-
	- DPH	311000	343	15 384,-
31. 12. 2005	Tvorba zákonné opravné položky ve výši 20 %	558100	391000	19 270,-
31. 12. 2005	Tvorba účetní opravné položky ve výši 100 %	558200	391200	77 082,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Tvorba zákonné opravné položky ve výši 20 % je daňově uznatelným nákladem. V roce 2005 si tak společnosti snížila svůj výsledek hospodaření ve výši této opravné položky. Společnost dále vytvořila účetní opravnou položku do 100 % hodnoty pohledávky. Po promlčení této pohledávky bude opravná položka zrušena a jednorázově odepsána. Promlčecí lhůta je, dle § 397 Obchodního zákoníku, 4 roky.

Tabulka 19: Účtování v roce 2009

Datum	Text	MD	D	Kč
31. 12. 2009	Rozpuštění zákonné opravné položky ve výši 20 %	391000	558100	19 270,-
31. 12. 2009	Rozpuštění účetní opravné položky ve výši 100 %	391200	558200	77 082,-
31. 12. 2009	Odpis pohledávky – daňově účinný	546100	311200	19 270,-
31. 12. 2009	Odpis pohledávky – daňově neúčinný	546200	311300	77 082,-

Zdroj: Autorka

Dojde-li v budoucnu k úhradě této pohledávky, bude tato úhrada účtována na účtu 646.

Příklad:

Společnosti Oknoplastik, s. r. o. vznikla dne 6. července 2007 pohledávka vůči obchodní společnosti ve výši 163 500 Kč + 19 % DPH za dodávku plastových oken a dveří. Splatnost pohledávky byla 23. července 2007, ale do této lhůty nebyla uhrazena. Dne 3. ledna 2008 byl na majetek dlužníka vyhlášen konkurs. Společnost Oknoplastik, s. r. o. přihlásila svoji pohledávku v soudem určené lhůtě a to dne 7. února 2008. Společnost zároveň vytvořila zákonnou opravnou položku za dlužníkem v konkursním a vyrovnacím řízení ve výši 100 % hodnoty pohledávky.

Tabulka 20: Tvorba zákonné opravné položky za dlužníkem v konkursním a vyrovnacím řízení

Datum	Text	MD	D	Částka
06. 07. 2007	Vznik pohledávky – hodnota zboží	311000	604	163 500,-
	- DPH	311000	343	31 065,-
07. 02. 2008	Tvorba zákonné konkursní opravné položky ve výši 100 %	558100	391100	194 565,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

3. 2. 4 Odpisy pohledávek

V souvislosti s odpisy pohledávek má společnost Oknoplastik, s. r. o. ve svém účtovém rozvrhu následující účty:

546100 – Odpis pohledávky dle § 24 Zákona o daních z příjmů

546200 – Odpis pohledávky nedaňový dle § 25 Zákona o daních z příjmů

311200 – Odběratelé – odpis pohledávky daňový

311300 – Odběratelé – odpis pohledávky nedaňový

646100 – Výnosy z odepsaných pohledávek – daňové

646200 – Výnosy z odepsaných pohledávek – nedaňové

Odepsané pohledávky nadále společnost Oknoplastik, s. r. o. eviduje v podrozvahové evidenci na účtu 711 – Odběratelé (podrozvahový účet). Tato podrozvahová evidence je důležitá pro případ, že by v budoucnu došlo k úhradě odepsané pohledávky.

Jednorázový odpis

Společnost Oknoplastik, s. r. o. realizuje jednorázový odpis pohledávek na základě Zákona o daních z příjmů. Společnost se za dobu své existence setkala se dvěma případy jednorázového odpisu pohledávky, kdy v prvním případě byla příčinou odpisu smrt dlužníka a v druhém případě výsledek konkursního řízení.

Příklad:

Společnosti Oknoplastik, s. r. o. vznikla dne 19. září 2006 pohledávka vůči obchodní společnosti za dodávku plastových oken ve výši 159 000 Kč + 19 % DPH. Splatnost faktury byla dne 6. října 2006. Obchodní společnost fakturu neuhradila. Na majetek obchodní společnosti byl v prosinci 2006 vyhlášen konkurs. Společnost Oknoplastik, s. r. o. přihlásila ve stanovené lhůtě svoji pohledávku. Společnost se zároveň rozhodla netvořit zákonnou opravnou položku k této pohledávce. Z usnesení soudu k 23. srpnu 2007 vyplynulo, že společnosti Oknoplastik, s. r. o. bude pohledávka uhrazena částečně ve výši 45 000 Kč. Uvedená částka byla připsána na bankovní účet ke dni 3. září 2007. Ke stejnému datu společnost zbylou část pohledávky odepsala.

Tabulka 21: Účtování v roce 2006

Datum	Text	MD	D	Částka
19. 09. 2006	Vznik pohledávky – hodnota zboží	311000	604	159 000,-
	- DPH	311000	343	30 210,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Tabulka 22: Účtování v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
03. 09. 2007	Částečná úhrada pohledávky	221	311000	45 000,-
03. 09. 2007	Odpis zbylé části pohledávky	546100	311200	145 210,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Částka 145 210 Kč je v tomto případě plně daňově uznatelným nákladem.

Příklad:

Společnosti Oknoplastik, s. r. o. vznikla dne 8. února 2007 pohledávka vůči panu Jaromírovi Mařackému za dodávku plastových oken ve výši 124 500 Kč + 19 % DPH. Tato pohledávka byla splatná dne 22. února 2007. K proplacení faktury nedošlo kvůli smrti pana Mařackého. Pohledávka společnosti nebyla uhrazena ani jeho dědici. Společnost tuto pohledávku odepsala k 31. 12. 2007. K odpisu společnost přiložila

výpis z matriky zemřelých, rozhodnutí soudu o dědictví, doklad o vymáhání pohledávky na dědicích.

Tabulka 23: Účtování u společnosti Oknoplastik, s. r. o. v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
08. 02. 2007	Vznik pohledávky – hodnota zboží	311000	604	124 500,-
	- DPH	311000	343	23 655,-
31. 12. 2007	Odpis pohledávky	546100	311200	148 155,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Částka 148 155 Kč je v roce 2007 plně daňově uznatelným nákladem.

Postupný odpis

Postupný odpis byl uplatňován u pohledávek splatných do konce roku 1994 dle Zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. Posledním rokem, kdy mohl být tento odpis uplatněn, byl rok 2001, a jelikož společnost Oknoplastik, s. r. o. vznikla v roce 2002, nemohla uplatnit tuto techniku odpisování pohledávek.

Následující příklad, který uvádím, je čistě hypotetický a zadání je vymyšlené. Cílem tohoto příkladu je zmapovat problematiku postupného odpisu, její dvě metody, porovnat je a konstatovat, která metoda postupného odpisu je v daném příkladu výhodnější.

Příklad:

Společnost evidovala dvě pohledávky tzv. starého bloku se splatností do 31. 12. 1994:

- 1) pohledávka za společností Maxi za dodávku zboží je ve výši 95 800 Kč, tato pohledávka vznikla dne 4. června 1994 a splatnost byla dne 20. června 1994, společnost Maxi uhradila dne 30. června částku 20 000 Kč na běžný účet,
- 2) pohledávka za společností Mini za dodávku zboží je ve výši 56 350 Kč, tato pohledávka vznikla dne 16. září 1994 a splatnost byla dne 1. října 1994, dne 20. listopadu 1998 provedla společnost Mini úhradu celé hodnoty pohledávky.

Obě tyto pohledávky nebyly uhrazeny do lhůty splatnosti, a proto se je společnost rozhodla odepsat.

Individuální metoda

Tabulka 24: Účtování v roce 1994

Datum	Text	MD	D	Částka
04. 06. 1994	Vznik pohledávky za společností Maxi	311000	604	95 800,-
30. 06. 1994	Částečná úhrada pohledávky společností Maxi	221	311000	20 000,-
16. 09. 1994	Vznik pohledávky za společností Mini	311000	604	56 350,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 25: Účtování v roce 1995

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1995	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 10 %	546100	311200	7 580,-
31. 12. 1995	Odpis pohledávky za společností Mini ve výši 10 %	546100	311200	5 635,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 26: Účtování v roce 1996

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1996	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 10 %	546100	311200	7 580,-
31. 12. 1996	Odpis pohledávky za společností Mini ve výši 10 %	546100	311200	5 635,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 27: Účtování v roce 1997

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1997	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 10 %	546100	311200	7 580,-
31. 12. 1997	Odpis pohledávky za společností Mini ve výši 10 %	546100	311200	5 635,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 28: Účtování v roce 1998

Datum	Text	MD	D	Částka
20. 11. 1998	Úhrada pohledávky společností Mini	221	311000	56 350,-
20. 11. 1999	Zúčtování již odepsané části pohledávky za společností Mini	311200	646100	16 905,-
31. 12. 1998	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 29: Účtování v roce 1999

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1999	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 30: Účtování v roce 2000

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2000	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

Dle Zákona o daních z příjmů by společnost v roce 2001 měla odepsat 20 % hodnoty neuhrazené pohledávky. Jelikož lze celkově odepsat maximálně hodnotu pohledávky, odpis v roce 2001 bude 10 % hodnoty neuhrazené pohledávky.

Tabulka 31: Účtování v roce 2001

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2001	Odpis pohledávky za společností Maxi ve výši 10 %	546100	311200	7 580,-

Zdroj: Autorka

Veškeré částky zaúčtované na účtu 546100 jsou nákladem na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, odpis pohledávek je daňově uznatelný a společnost si tedy o částky odpisů v jednotlivých letech mohla snížit svůj daňový základ.

Skupinová metoda

V případě této metody je nutné mít souhrnný účet na odpis pohledávek, na který se dané pohledávky převedou. Číslo účtu v tomto příkladu bude 311400 – *Souhrnný účet na odpis pohledávek*.

Tabulka 32: Účtování v roce 1994

Datum	Text	MD	D	Částka
04. 06. 1994	Vznik pohledávky za společností Maxi	311000	604	95 800,-
30. 06. 1994	Částečná úhrada společností Maxi	221	311000	20 000,-
16. 09. 1994	Vznik pohledávky za společností Mini	311000	604	56 350,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 33: Účtování v roce 1995

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1995	Převod pohledávek na souhrnný účet	311400	311000	132 150,-
31. 12. 1995	Odpis pohledávek ve výši 10 %	546100	311200	13 215,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 34: Účtování v roce 1996

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1996	Odpis pohledávek ve výši 10 %	546100	311200	13 215,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 35: Účtování v roce 1997

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1997	Odpis pohledávek ve výši 10 %	546100	311200	13 215,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 36: Účtování v roce 1998

Datum	Text	MD	D	Částka
20. 11. 1998	Úhrada pohledávky společností Mini	221	311400	56 350,-
31. 12. 1998	Odpis pohledávek ze změněné základny ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 37: Účtování v roce 1999

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 1999	Odpis pohledávek ze změněné základny ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

Tabulka 38: Účtování v roce 2000

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2000	Odpis pohledávek ze změněné základy ve výši 20 %	546100	311200	15 160,-

Zdroj: Autorka

V roce 2001 podnik nemohl uplatnit odpis ve výši 20 %, ale pouhých 10 %.

Tabulka 39: Účtování v roce 2001

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 12. 2001	Odpis pohledávek ze změněné základy ve výši 10 %	546100	311200	7 580,-

Zdroj: Autorka

V případě, že by společnost použila souhrnnou metodu postupného odpisu pohledávek, měla by nižší základ daně, než při použití individuální metody. Příčinou je to, že případná úhrada již odepsané pohledávky v souvislosti s individuální metodou je účtována na účet 646100 – *Výnosy z odepsaných pohledávek – daňové*. Zatímco v souvislosti se souhrnnou metodou je případná úhrada pohledávky účtována na souhrnném účtu pohledávek. Částka na tomto účtu je o hodnotu úhrady pohledávky ponížena.

V tabulce 40 uvádím přehled základů daně při použití individuální a souhrnné metody odpisu pohledávek

Tabulka 40: Základy daně v Kč v letech 1995 – 2001

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Individuální	-13 215	-13 215	-13 215	1 745	-15 160	-15 160	-7 580
Souhrnná	-13 215	-13 215	-13 215	-15 160	-15 160	-15 160	-7 580

Zdroj: Autorka

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v případě celkové úhrady pohledávky je výhodnější metodou metoda souhrnná. Základ daně z dané operace při použití individuální metody by byl 1 745 Kč a při použití souhrnné metody by byl – 15 160 Kč.

Účetní (nedaňový) odpis pohledávky

Společnost Oknoplastik, s. r. o. provádí účetní odpisy u pohledávek, které mají nízkou hodnoty a lze usuzovat, že by náklady na soudní nebo jiné řízení přesáhly výtěžek z této pohledávky.

Tyto odpisy nejsou daňově uznatelné, jsou tvořeny nad rámec zákona o daních z příjmů.

Tabulka 41: Účetní odpisy pohledávek (v Kč)

Rok	Částka odpisu
2002	-
2003	175 821,-
2004	193 512,-
2005	83 987,-
2006	52 609,-
2007	27 358,-
Celkem	533 287,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Výše uvedená tabulka zobrazuje vývoj vytvořených účetních odpisů k pohledávkám. V roce 2002 nebyl vytvořen žádný odpis. Bylo to způsobeno tím, že společnost v tomto roce působila na trhu pouhé dva měsíce a nesetkala se s důvodem pro tvorbu nedaňového odpisu. V následujících dvou letech je zřejmý rostoucí trend provedených účetních odpisů. Od roku 2005 docházelo k poklesu těchto odpisů. Společnost začala věnovat neuhrazeným pohledávkám větší pozornost a začala je od svých zákazníků vymáhat.

Příklad:

Dne 29. října 2007 vznikla společnosti Oknoplastik, s. r. o. pohledávka vůči paní Marii Katzinski za dodávku plastových balkónových dveří (profil alfa, dekor bílá + zlatý dub) ve výši 12 500 Kč + 19 % DPH. Pohledávka byla splatná dne 12. listopadu 2007. Paní Katzinski pohledávku neuhradila a společnost neměla žádnou informaci, kde se zdržuje. Pohledávka se stala nevymahatelnou.

Tabulka 42: Účtování o nedaňovém odpisu v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
20. 10. 2007	Vznik pohledávky – hodnota zboží	311000	604	12 500,-
	- DPH	311000	343	2 375,-
31. 12. 2007	Účetní odpis pohledávky	546200	311300	14 875,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Jelikož není odpis tvořen v souladu se Zákonem o daních z příjmů, je daňově neúčinný a společnost si o tuto částku nemohla snížit svůj daňový základ.

V případě, že by paní Katzinski provedla úhradu této faktury, bude tento výnos účtován na účet 646200 - *Výnosy z odepsaných pohledávek – nedaňové*, částka nebude zahrnuta do daňově účinných výnosů.

3. 2. 5 Postoupení pohledávek

Společnost Oknoplastik, s. r. o. se s případem postoupení pohledávek setkala za dobu své existence pouze jedenkrát a to v roce 2007. Postoupení pohledávky bylo realizováno na základě smlouvy dle Občanského zákoníku.

Příklad:

Společnost Oknoplastik, s. r. o. dodala zboží panu Michalovi Krutému v souladu s kupní smlouvou za smluvní cenu 98 000 Kč, které koupila od obchodní společnosti Otherm, s. r. o. za 58 000 Kč. Odběratel pohledávku neuhradil déle než půl roku. Společnost Oknoplastik se proto rozhodla pro její postoupení třetí firmě za 68 000 Kč.

Společnost zároveň vytvořila v souladu se zákonem o rezervách zákonnou opravnou položku ve výši 20 %.

Pro srovnání uvádím případ s vytvořením opravné položky a případ, kdy opravná položka vytvořena nebyla. Toto srovnání je důležité z hlediska daňového dopadu.

Pro zjednodušení účetní transakce v případě dodávky zboží abstrahuji od účtování o dani z přidané hodnoty.

Tabulka 43: Účtování o postoupení pohledávky s opravnou položkou a bez opravné položky

Popis účetního případu	Postoupení s OP		Postoupení bez OP		Částka
	MD	D	MD	D	
Vznik pohledávky za prodej zboží	311000	604	311000	604	98 000,-
Vyřazení prodaného zboží v pořizovací ceně	504	132	504	132	58 000,-
Tvorba OP ve výši 20 %	558100	391000	-	-	19 600,-
Postoupení pohledávky:					
vyřazení pohledávky – do převodní ceny	546100	311000	546100	311000	68 000,-
vyřazení pohledávky – ve zbylé hodnotě	-	-	546200	311000	30 000,-
vyřazení pohledávky – do výše kryté OP	546100	311000	-	-	19 600,-
vyřazení pohledávky – ve zbylé hodnotě	546200	311000	-	-	10 400,-
Zrušení OP	391000	558100	-	-	19 600,-
Sjednaná cena za postoupení (úhrada)	221	646100	221	646100	68 000,-
Úhrn daňově relevantních částek	165 200,-	185 600,-	126 000,-	166 000,-	-
Výsledný daňový dopad na základ daně	+ 20 400,-		+ 40 000,-		-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Je zřejmé, že společnost Oknoplastik tvorbou zákonné opravné položky, snížila svůj daňový základ z této operace o 19 600 Kč. Výsledný daňový dopad na základ daně v případě tvorby opravné položky činí 20 400 Kč, v případě bez tvorby opravné položky 40 000 Kč. Rozdílem je právě vytvořená opravná položka.

3. 2. 6 Systém vymáhání peněžních pohledávek

Postup při vymáhání peněžních pohledávek ze smluv

V případě vzniku peněžních pohledávek za dodávky zboží, provedené stavební práce a jiné výkony na základě uzavřených smluv se zákazníky postupuje při jejich vymáhání společnost Oknoplastik, s. r. o. následujícím způsobem:

1) upomínky

- 1. upomínka – společnost ji zasílá zákazníkovi, jestliže není pohledávka uhrazena do třiceti dnů od lhůty splatnosti,
- 2. upomínka – následuje po 1. upomínce, doba čekací se krátí na 14 dnů,
- 3. upomínka – po 2. upomínce se doba čekací zkracuje na týden.

- pokud zákazník nezaplatí ani po obdržení 3. upomínky, společnost předává celý případ k vyřešení svému právnímu zástupci.

Všechny upomínky jsou vystavovány oddělením účtárny na základě vyúčtovaného předmětu plnění dle smlouvy a skutečného plnění.

2) na základě individuálního posouzení jednotlivých pohledávek

- odpis pohledávky,
- žaloba pohledávky,
- předání pohledávky k případnému dalšímu vymáhání firmě zabývající se inkasem pohledávek, popřípadě prodej pohledávky.

3. 3 POHLEDÁVKY ZA ZAMĚSTNANCI

Společnost Oknoplastik, s. r. o. vede evidenci také k pohledávkám za zaměstnanci. Tyto pohledávky za zaměstnanci vznikají za náhradu škody, kterou zaměstnanec způsobil, za poskytnutí stravenek, za mobilní telefony a provozní zálohy.

Společnost Oknoplastik, s. r. o. má v souvislosti s pohledávkami za zaměstnanci ve svém účtovém rozvrhu následující účty:

335000 – Pohledávky za zaměstnanci

335100 – Pohledávky za zaměstnanci – náhrady škod

335200 – Pohledávky za zaměstnanci – stravenky

335300 – Pohledávky za zaměstnanci – mobilní telefony

335400 – Pohledávky za zaměstnanci – provozní zálohy

648700 – Ostatní provozní výnosy – náhrady od fyzických osob

V následující tabulce uvádím přehled pohledávek za zaměstnanci v letech 2002 až 2007.

Tabulka 44: Přehled pohledávek za zaměstnanci v letech 2002 – 2007

Rok	Výše pohledávek v Kč
2002	26 350,-
2003	123 520,-
2004	137 830,-
2005	144 000,-
2006	182 500,-
2007	222 900,-
Celkem	837 100,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Příklad:

Dne 3. února 2007 vznikla společnosti Oknoplastik, s. r. o. pohledávka za zaměstnancem za náhradu škody, kterou způsobil zaměstnanec při přenosu na plastovém oknu. Škoda byla vyčíslena na 11 600 Kč.

Společnost se domluvila se zaměstnancem, že mu bude daná částka stržena ze mzdy.

Tabulka 45: Účtování o náhradě škody v roce 2007

Datum	Text	MD	D	Částka
03. 02. 2007	Předpis náhrady škody	335100	648700	11 600,-
15. 02. 2007	Srážka náhrady ze zaměstnancovy mzdy	331	335100	11 600,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Příklad:

Dne 19. března 2007 vznikla společnosti Oknoplastik, s. r. o. pohledávka za zaměstnancem za poskytnutí provozní zálohy na drobný nákup. Záloha byla vyplacena z pokladny ve výši 2 500 Kč.

Tabulka 46: Účtování o poskytnuté provozní záloze na drobný nákup

Datum	Text	MD	D	Částka
19. 03. 2007	Poskytnutí zálohy zaměstnanci na drobný nákup	335400	211	2 500,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

3. 4 DAŇOVÉ POHLEDÁVKY VŮČI STÁTU

V tomto případě účtuje společnost o pohledávkách, které jí vznikají vůči státu, respektive finančnímu úřadu, v souvislosti s nadměrným odpočtem daně z přidané hodnoty. Nadměrný odpočet vzniká, jestliže daň na vstupu je vyšší než daň na výstupu, tedy strana MD je větší než strana D účtu 343 – *Daň z přidané hodnoty*. K tomuto

dochází v případech, kdy podnik realizuje nákupy se základní sazbou DPH a prodeje převážně se sníženou sazbou DPH.

V souvislosti s daní z přidané hodnoty používá společnost Oknoplastik, s. r. o. následující účty:

343100 – Snížená sazba DPH

343200 – Základní sazba DPH

Společnost účtuje jednotlivé částky DPH z příslušných účetních případů na analytické účty podle výše sazby DPH.

Z konečného zůstatku účtu *343 – Daň z přidané hodnoty* společnost zjistí, zda se jedná o nadměrný odpočet či vlastní daňovou povinnost.

V následující tabulce uvádím přehled konečných zůstatků účtu *343 – Daň z přidané hodnoty* v letech 2002 až 2007.

Tabulka 47: Přehled konečných zůstatků účtu 343 v letech 2002 – 2007

Rok	Konečný zůstatek v Kč
2002	123 950,-
2003	1 057 245,-
2004	802 921,-
2005	4 506 848,-
2006	4 701 915,-
2007	3 952 549,-
Celkem	15 145 428,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

Ve všech letech se jedná o nadměrný odpočet, tedy o pohledávku společnosti Oknoplastik, s. r. o. vůči finančnímu úřadu.

Příklad:

K 31. 12. 2006 činila daňová pohledávka společnosti vůči finančnímu úřadu 4 701 915 Kč. Tato pohledávka byla uhrazena na běžný účet společnosti.

Tabulka 48: Účtování o úhradě nadměrného odpočtu v roce 2006

Datum	Text	MD	D	Částka
31. 01. 2007	Úhrada nadměrného odpočtu	221	343	4 701 915,-

Zdroj: Oknoplastik, s. r. o.

3. 5 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ SYSTÉMU ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI OKNOPLASTIK, S. R. O.

Společnost Oknoplastik, s. r. o. by se měla především zaměřit na další možnosti zajištění pohledávek a to především na možnosti preventivního zajištění. Společnost zatím využívá pouze **smlouvy**.

Společnost by měla zařadit do svého systému řízení pohledávek **zálohy**, které jsou v současnosti hojně využívaným zajišťovacím instrumentem. Potom by postup zakázky mohl být následující:

1. reklama, reference, doporučení,
2. návštěva obchodníka u zákazníka nebo návštěva zákazníka ve společnosti,
3. vytvoření cenové nabídky,
4. smlouva se zákazníkem – po odsouhlasení cenové nabídky + zálohová faktura,
5. zaplacení zálohové faktury,
6. vytvoření výrobního (měřicího) listu,
7. vytvoření smlouvy s výrobou,
8. potvrzení termínu výroby,
9. plán termínu montáže,
10. naskladnění vyrobených výrobků,
11. expedice a montáž výrobků,
12. předání zakázky + fakturace,

13. zaplacení zakázky,
14. archivace všech dokumentů o zakázce.

Takto přijaté zálohy by společnost účtovala na straně D účtu 324 – *Přijaté zálohy* souvztažně s účtem 221 – *Bankovní účty* na straně MD.

Dále by společnost mohla uvažovat o začlenění **smluvních pokut** do svého systému řízení pohledávek. Ty by, v případě porušení povinnosti ze strany zákazníka, byly náhradou škody. Jestliže společnost začne využívat tohoto zajišťovacího instrumentu, musí být dohoda o smluvní pokutě uzavřena písemně. V dané smlouvě by měla být vymezena výše smluvní pokuty nebo alespoň způsob, jakým bude určena.

Další možnost, kterou by si společnost zajistila placení faktur, spatřuji v poskytování slev za včasné úhrady. Tyto slevy jsou pro zákazníky velkým motivem.

Pracovník účetního oddělení, který je pověřený spravováním pohledávek, by měl kontrolovat pohledávky na saldokontě. Jakmile není pohledávka uhrazena do lhůty splatnosti, měl by telefonicky kontaktovat zákazníka, upozornit ho na tuto skutečnost a zjistit důvod neuhrazení pohledávky. Jestliže má zákazník dočasné platební potíže, společnost mu může navrhnout splátkový kalendář a předejít tak dalším potížím.

4 ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zmapovat způsoby práce s pohledávkami a podat přehledný a ucelený pohled na možnosti jejich zajištění z hlediska právního, účetního a daňového, řešit problematiku minimalizace nedobytných pohledávek, problematiku vymezení povinností a odpovědností vztahujících se k pohledávkám.

V souvislosti s platební morálkou podnikatelských jednotek je řízení pohledávek stále více aktuálním tématem, které vyžaduje širokou orientaci v oblasti práva, daní a účetnictví. Řízení pohledávek po lhůtě splatnosti či nedobytných pohledávek je stále velmi problematické a nedosahuje takových výsledků jako v případech, kdy dojde k včasnému uhrazení pohledávky. Existují určité cesty, kdy podnikatelské jednotky mohou dosáhnout určitého daňového zvýhodnění. Touto cestou jsou opravné položky a odpisy tvořené k pohledávkám. Ovšem i přes tyto instituty nedochází k očekávanému naplnění peněžních toků společnosti.

Nejúčinnější ochranou před vznikem problémových pohledávek je zabezpečit pohledávky již před jejich vznikem nebo v době, kdy vznikají. Je rozlišováno preventivní zajištění pohledávek, zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou a zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou. Tyto jednotlivé kategorie zaujímají svoji nezastupitelnou roli a nabývají stále většího významu, protože napomáhají minimalizaci výše pohledávek po lhůtě splatnosti či pohledávek nedobytných.

Analýzu systému řízení pohledávek jsem provedla ve společnosti Oknoplastik, s. r. o., která vznikla 18. listopadu 2002. Hlavním předmětem podnikání dané společnosti je nákup plastových produktů a jejich následné montování do bytových jednotek. Časové období jsem zvolila od roku 2002 do roku 2007, abych zmapovala, jak se vyvíjely jednotlivé kategorie související s pohledávkami. V první kapitole praktické části se věnuji charakteristice podniku, způsobu vedení účetnictví a vymezení jednotlivých okruhů pohledávek, které společnost eviduje a to pohledávkám z obchodních vztahů, pohledávkám za zaměstnanci a za státem.

Pohledávkám z obchodních vztahů jsem se věnovala ve druhé kapitole praktické části. Veškeré pohledávky z odběratelsko – dodavatelských vztahů jsou evidovány na účtu 311000 – *Odběratelé*. V tabulce 15: Přehled pohledávek z obchodních vztahů vždy k 31. 12. uvádím stavy pohledávek z obchodní vztahů v jednotlivých letech. Celková výše pohledávek z obchodních vztahů činila k 31. 12. 2002 **228 678 Kč**, k 31. 12. 2003 **993 908 Kč**, k 31. 12. 2004 **1 409 249 Kč**, k 31. 12. 2005 **11 909 152 Kč**, k 31. 12. 2006 **22 346 585 Kč** a k 31. 12. 2007 **28 659 320 Kč**. Dnes již snad neexistuje podnik, který by měl všechny své pohledávky včas uhrazeny. Také společnost Oknoplastik, s. r. o. eviduje pohledávky po lhůtě splatnosti. Ty z celkové hodnoty pohledávek ve výši 28 659 320 Kč představovaly téměř 24,5 %. Aby nedošlo k vyššímu zdanění, než je nutné, je třeba tyto pohledávky po lhůtě splatnosti vyloučit z výsledku hospodaření a tudíž základu daně.

K minimalizaci pohledávek po lhůtě splatnosti společnost Oknoplastik, s. r. o. využívá smlouvy jako instrument preventivního zajištění a postoupení pohledávek jako možnost zajištění pohledávek po lhůtě splatnosti mimosoudní cestou.

V souladu se zákonem o rezervách tvoří společnost zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994. Společnost tvoří zároveň opravné položky nad rámec zákona a tedy daňově neuznatelné. Přehled zákonných a ostatních opravných položek uvádím v tabulce 16 a v tabulce 17.

Ustanovení zákona o daních z příjmů umožňuje podnikatelským subjektům jednorázový odpis pohledávek. Společnost využila jednorázového odpisu v případě úmrtí dlužníka a v případě konkursního řízení. Podnikatelské subjekty byly dříve podle tohoto zákona oprávněny provádět také postupný odpis pohledávek se splatností do 31. 12. 1994. Společnost Oknoplastik, s. r. o. neměla možnost tvořit postupný odpis, protože posledním rokem tohoto odpisu byl rok 2001. Přesto jsem uvedla hypotetický příklad postupného odpisu pohledávky pro zdůraznění jeho přínosu. Příklad jsem vypočítala jak individuální tak souhrnnou metodou a zhodnotila, která metoda byla v daném případě výhodnější. Z uvedených propočtů vyplynulo, že souhrnná metoda by byla pro společnost z hlediska daňového výhodnější. Příčinou byla pozdější úhrada odespané pohledávky, kterou musel podnik v případě individuální metody zahrnout do výnosů, což není daňově výhodné.

Společnost Oknoplastik, s. r. o. dále tvoří daňově neuznatelné odpisy pohledávek. Jejich přehled v jednotlivých letech uvádím v tabulce 41.

V závěru této kapitoly jsem popsala příklad postoupení pohledávky, se kterým se společnost setkala v roce 2007 a systémem vymáhání peněžních pohledávek.

Ve třetí kapitole praktické části jsem se zabývala pohledávkami za zaměstnanci. Tyto pohledávky za zaměstnanci vznikají za náhradu škody, kterou zaměstnanec způsobil, za poskytnutí stravenek, za mobilní telefony a provozní zálohy. Vývoj těchto pohledávek v jednotlivých letech uvádím v tabulce 44.

Čtvrtou kapitolu praktické části jsem věnovala daňovým pohledávkám vůči státu. Jedná se o nadměrný odpočet, který společnost dosahovala ve všech letech svého působení. Nadměrný odpočet vzniká tím, že společnost uskutečňuje svoje nákupy se základní sazbou DPH a realizuje výkony se sníženou sazbou DPH. V roce 2007 činil nadměrný odpočet DPH **3 952 549 Kč**. Vývoj v jednotlivých letech je uveden v tabulce 47.

V poslední páté kapitole jsem se věnovala návrhu na zlepšení systému řízení pohledávek ve společnosti Oknoplastik, s. r. o. Společnosti bych doporučila především zaměřit se na zajištění pohledávek a využívat dalších zajišťovacích instrumentů. V případě, že odpovědný pracovník účetního oddělení zjistí, že je pohledávka po lhůtě splatnosti, měl by neprodleně kontaktovat zákazníka a zjistit důvody nezaplacení, popř. mu navrhnout splátkový kalendář.

Oblasti pohledávek je třeba i nadále věnovat pozornost, protože nelze usuzovat na zlepšení platební morálky odběratelů společnosti. Správným řízením lze významně ovlivňovat pohledávky po lhůtě splatnosti, to znamená snižovat rizika již při vzniku obchodního vztahu zajištěním a vyhodnocením kvalitních informací nebo použitím některého z mnoha zajišťovacích instrumentů (smlouva, záloha, ručení, pojištění atd.).

5 SEZNAM LITERATURY

1. BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – vzory podání a smluv*. Praha: GRADA Publishing a. s., 2. aktualizované vydání, 2003, ISBN 80-247-0581-8
2. BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. Praha: GRADA Publishing a. s., 3. rozšířené vydání, 2007, ISBN 978-80-247-1816-3
3. DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: ASPI Publishing s. r. o., 1. vydání, 2004, ISBN 80-86395-93-6
4. RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005*. Praha: ANAG s. r. o., 2005, ISBN 80-86395-35-9
5. PELC, V. *Účetnictví 2004*. Praha: LINDE PRAHA, a. s., 2004, ISBN 80-7201-454-4
6. *Český účetní standard č. 005 Opravné položky*
7. *Český účetní standard č. 010 Zvláštní operace s pohledávkami*
8. *Český účetní standard č. 017 Zúčtovací vztahy*
9. *Český účetní standard č. 018 Kapitálové účty a dlouhodobé závazky*
10. *Vyhláška č. 500/2002 Sb., o podvojném účetnictví pro podnikatele, ve znění pozdějších předpisů*
11. *Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
12. *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
13. *Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů*
14. *Zákon č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základů daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*
15. Směnky [online]. [cit. 21.1.2008]. Dostupný na WWW:
<http://ceed.cz/bankovnictvi/768smenka.htm>

6 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

- Tabulka 1: Zachycení pohledávek v aktivech rozvahy
- Tabulka 2: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007
- Tabulka 3: Účtování o postupném daňovém odpisu
- Tabulka 4: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007
- Tabulka 5: Tvorba opravné položky společností XYZ, s. r. o.
- Tabulka 6: Tvorba a následné rozpuštění opravné položky
- Tabulka 7: Tvorba a následné rozpuštění opravné položky
- Tabulka 8: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2005
- Tabulka 9: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2006
- Tabulka 10: Účtování o drobné pohledávce u společnosti XYZ, s. r. o.
- Tabulka 11: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2006
- Tabulka 12: Účtování u společnosti XYZ, s. r. o. v roce 2007
- Tabulka 13: Účtování o postoupené pohledávce u společnosti EMU, a. s. v roce 2006
- Tabulka 14: Stav účtu 311000 k 31. 12. 2007 (v Kč)
- Tabulka 15: Přehled pohledávek z obchodních vztahů vždy k 31. 12.(v Kč)
- Tabulka 16: Přehled opravných položek k 31. 12. 2007
- Tabulka 17: Přehled opravných položek k 31. 12. 2007
- Tabulka 18: Účtování o opravných položkách v roce 2005
- Tabulka 19: Účtování v roce 2009
- Tabulka 20: Tvorba zákonné opravné položky za dlužníkem v konkursním a
vyrovnacím řízení
- Tabulka 21: Účtování v roce 2006
- Tabulka 22: Účtování v roce 2007
- Tabulka 23: Účtování u společnosti Oknoplastik, s. r. o. v roce 2007
- Tabulka 24: Účtování v roce 1994
- Tabulka 25: Účtování v roce 1995
- Tabulka 26: Účtování v roce 1996
- Tabulka 27: Účtování v roce 1997
- Tabulka 28: Účtování v roce 1998
- Tabulka 29: Účtování v roce 1999

- Tabulka 30: Účtování v roce 2000
- Tabulka 31: Účtování v roce 2001
- Tabulka 32: Účtování v roce 1994
- Tabulka 33: Účtování v roce 1995
- Tabulka 34: Účtování v roce 1996
- Tabulka 35: Účtování v roce 1997
- Tabulka 36: Účtování v roce 1998
- Tabulka 37: Účtování v roce 1999
- Tabulka 38: Účtování v roce 2000
- Tabulka 39: Účtování v roce 2001
- Tabulka 40: Základy daně v Kč v letech 1995 – 2001
- Tabulka 41: Účetní odpisy pohledávek (v Kč)
- Tabulka 42: Účtování o nedaňovém odpisu v roce 2007
- Tabulka 43: Účtování o postoupení pohledávky s opravnou položkou a bez opravné položky
- Tabulka 44: Přehled pohledávek za zaměstnanci v letech 2002 – 2007
- Tabulka 45: Účtování o náhradě škody v roce 2007
- Tabulka 46: Účtování o poskytnuté provozní záloze na drobný nákup
- Tabulka 47: Přehled konečných zůstatků účtu 343 v letech 2002 – 2007
- Tabulka 48: Účtování o úhradě nadměrného odpočtu v roce 2006
- Graf 1: Výše pohledávek v letech 2002 - 2007